Eugen Hulub

Cândva în comunism

Editat de
Lidia Vianu

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
Bucureşti 2014

Am primit un manuscris pe adresa Editurii, însoțit de acest mesaj:

---------- Forwarded message ----------
From: **Eugen Hulub**
Date: 2014-01-31
Subject: rugaminte

Stimata editura

Cu respect si consideratie ma adresez dumneavoastra ca un autor ce incearca sa-si valorifice experienta de viata si talentul.
Va propun un scurt material intitulat "Candva in comunism" (vezi fisierul atasat). Este un episod petrecut in anii 1986 si 1987, deci in plina dictatura comunista a lui Nicolae Ceausescu. Lucrarea se bazeaza pe fapte absolut reale.
Daca aveti bunavointa sa-mi publicati aceasta carte - va rog sa ma contactati prin e-mail.
Precizez ca nu am bani pentru a contribui la publicarea cartii.
Daca nu sunteti interesati de aceasta lucrare sau pur si simplu nu o puteti publica - va rog sa-mi raspundeti.
Va doresc toate bune.

Cu respect

Eugen Hulub, Vaslui

Titlul sub care era salvat documentul de mai jos era: **Nicolae.**

Comunicat de Presă

Bucureşti, luni 3 februarie 2014

Ediție online

Eugen Hulub

Cândva în comunism

ISBN 978-606-8592-38-1

Editat de **Lidia Vianu**

Am primit pe adresa Editurii un manuscris care ne-a reținut atenția.

Autorul nu este un nume cunoscut.

Publicăm acest text pentru calitatea observației şi a stilului. Nu este vorba de o povestire, şi cu toate acestea textul spune multe poveşti. Îl publicăm pentru cei care încă mai caută un sens: în istorie, în viață, în scris.

Cândva în comunism **de Eugen Hulub** se lansează oficial la data de luni 3 februarie 2014, dar volumul poate fi consultat şi descărcat din acest moment la adresa de internet:

http://editura.mttlc.ro/eugen-hulub.html

Eugen Hulub

Cândva în comunism

Editat de
Lidia Vianu

Contemporary
Literature Press

http://editura.mttlc.ro
Bucureşti 2014

ISBN 978-606-8592-38-1

IT Expertise: Simona Sămulescu.

Publicity: Violeta Baroană.

Logo: Manuela Stancu.

Eugen Hulub

Cândva în comunism

Contemporary Literature Press
http://editura.mttlc.ro
Bucureşti 2014

Onorabile cititor!

Fii bun şi judecă obiectiv cele de mai jos!

Dacă planeta noastră nu a născut încă judecători pentru actorii români ce se manifestă de secole într-un mod original şi imprevizibil, poate că dintre voi, cititorii, se va ivi acel judecător ce va da verdicte despre umilul popor român şi despre zbuciumata lui istorie. Când Biblia nu ne etichetează şi clasifică după preceptele cele sfinte, rămâne muritorilor de rând misiunea de a găsi cele mai pertinente şi juste aprecieri despre naţia din care facem parte. Fie-mi permis să mă situez de la început şi până la sfârşit pe poziţia celui care nu se integrează în nici un fel printre cetăţenii spaţiului carpato-danubiano-pontic şi aleargă mereu spre ceva ce nu există sau n-a existat, doar va găsi o clipă de zăbavă şi tihnă. În năzuinţa către bine şi valoros, chiar către perfecţiune, daţi-mi voie să fiu problema tuturor, atât din punct de vedere al atitudinii mele, cât şi al limbajului ce îl voi folosi în continuare.

Cu deosebită admiraţie şi invidie.

Eugen Hulub

I. Drumuri

În plin deceniu al cooperativizării, printre lozincile mult trâmbiţate ale întovărăşirii ţăranilor pentru bună şi vrednică folosire a ogoarelor şi printre înjurăturile despre sfinţi, dumnezei, cruci, panaghii şi anafură la adresa activiştilor de partid, satul Valea-Oanei îşi caută un loc sub soare, tocmai acum când zorii socialismului erau tot mai roşii. Pământul meu! Boii mei! Plugul meu! Averea mea! Toate erau scoase din curţile sătenilor şi înşirate pe drum, pentru a ajunge în cele din urmă la Sediu, adică acea clădire evreiască din mijlocul satului ce devenise reşedinţa Sfatului Popular. A nu se crede că furia însoţită de înjurături a unor ţărani mai înstăriţi a ţinut la nesfârşit. Încet, încet, patima şi nemulţumirea bărbaţilor au fost înlocuite de căinatul şi jelania femeilor ce scânceau din adâncul pieptului că "ne-a bătut Dumnezeu!" şi că "am rămas în curul gol!". Dumnezeu era reprezentat la vremea aceea de Iosif Visarionovici Stalin, de la Moscova şi Gheorghe Gheorghiu-Dej, de loc din Bârlad, aflat acum stăpân la Bucureşti cu pâinea şi cuţitul în mână. Se mai adăugau la aceştia numeroşi activişti cu mapa sub braţ, bine tunşi şi bărbieriţi, cu pălărie de pai pe cap şi cu haine curăţele, chiar dacă nu dintre cele mai arătoase. Adică, ce poţi să faci în faţa puterii? Poţi să te pui cu puterea? Ai tu vreo putere ca să te pui cu puterea? Taci din gură şi pleacă capul! Că capul plecat… sabia nu-l taie!

Ştefan Sima era boierul satului şi al întregii văi. Fiindcă de la izvorul Racovei şi până la vărsarea acesteia în râul Bârlad satele se inşirau de o parte şi de alta a văii: Valea-Oanei, Valea-Mare, Valea-Cânepii... Boierul era acum în dificultate: fusese în război, alături de mulţi alţi vasluieni, trecuse Nistrul, ajunsese la Don, acolo ruşii au fost mai tari. S-a întors în sat viu şi nevătămat alături de numeroşi invalizi de război, ciungi, ologi, orbi, mutilaţi in tot felul. Acuma, ce să facă? Să le dea averea unor calici? Să-i înstărească pe cei din neamul Pruteanu? El avea sumedenie de pogoane, de tarlale

cu grâu şi porumb, livezi şi vii, o cramă cât jumătate de sat unde îşi ţinea poloboacele cu vin şi unde trebăluia cu slugile lui până toamna târziu la pregătitul mustului, ca să nu mai vorbim de moara din satul vecin unde se făcea o minunăţie de făină de grâu.

Vasile Munteanu, zis Vasile Pavăl, era omul comuniştilor. Era agresiv, obraznic, dur şi categoric, deseori dispreţuitor cu chiaburii. Matei şi Olga Pandele erau instăriţi, adică un fel de chiaburi. S-a dus la ei Vasile Pavăl şi le-a cerut să dea pământul şi toate bunurile pentru cooperativă. "Pentru ce să dăm noi averea noastră?... Noi am muncit pentru agoniseala noastră!... Nouă cine ne dă pe degeaba? Pentru ce să dăm noi averea noastră?..." Deci n-au vrut să intre de bună voie în Gospodăria Agricolă Colectivă. "Îi învăţ eu minte pe chiaburii ăştia!" a zis Vasile Pavăl, şi i-a închis într-un grajd, fără mâncare şi fără apă. I-a ţinut vreo trei zile închişi, apoi a venit împreună cu Vasile Barzu, un alt activist de nădejde al comunei Ivăneşti. "Uite-i!... Uite-i cum tac mâlc! Credeau că le merge cu chiaburia. Acum le e mai bine aici în grajd?" zise Vasile Pavăl râzând gros şi zgomotos. Apoi către tovarăşul său: "Dă-le vreo sfeclă… ca să nu moară de foame!"

Aşadar, calicii au ajuns să comande în sat!...

Virgil Hulub s-a întors în sat la cinci ani după terminarea războiului. A fost prizonier în Rusia şi pus să muncească în lagăr, a ajuns şi în Kamciatka, lângă Vladivostok, la o mină de cărbuni. Vasile Lungu este învăţătorul satului, invalid de război. A fost rănit în Crimeea, la Sevastopol: un glonte de mitralieră i-a sfărâmat osul piciorului drept. Merge şchiopătând şi e activist de partid: desfaşoară muncă ideologică în rândul sătenilor. Merge deseori la Vaslui, la raion, pentru a primi indicaţii despre politica partidului. Se duce pe jos până la Vaslui, chiar daca e şchiop; vrea să arate că e activ, că nu risipeşte banii, că e un exemplu pentru ceilalţi, un fruntaş! A citit "Capitalul" lui Karl Marx şi documentele Partidului Muncitoresc Român. Are o bibliotecă plină cu operele lui Vladimir Ilici Lenin. Pe măsuţa de la capul patului ţine câteva cărţi: *Capitalul* lui Karl Marx, schiţele lui Caragiale, o culegere de cuvântări ale lui Gheorghe Gheorghiu-Dej şi încă o carte: *Omul de aur*. A înfiinţat şcoli în satele Iezerel, Valea-Mare şi Valea-Oanei. A adus cărţi de la raion şi a înfiinţat o mică

bibliotecă în satul său natal, Valea-Oanei; pe lângă scriitorii ruşi şi sovietici pot fi găsite opere ale clasicilor francezi, englezi, americani şi români. E convins de justețea politicii marxiste şi e plin de zel. Pe gardul de scândură al casei sale scrie cu vopsea roşie: "Traiască Partidul Muncitoresc Român!", "Traiască Republica Populară Română!"

Elevii cei mai buni primesc cravata roşie de pionier…

Vasile Mocanu are doar patru clase primare, dar e fidel politicii partidului. Este trimis la studii la Moscova, apoi primeşte funcții in Miliție, ca ofițer. În cele din urmă va ajunge comandantul Miliției din Bârlad.

În sat se începe munca în colectiv: sunt patru echipe, care se iau la întrecere. Fruntaşii sunt fotografiați şi puşi la panoul de onoare din centrul satului Ivăneşti. Calicii au primit loc de casă pe terenul fostei crame a lui Ştefan Sima. Toată acea parte a satului este acum locuită de cei din familiile Pruteanu. Numele însă a rămas: "Crama". Moara a devenit proprietatea statului şi funcționează tot timpul.

În prima zi de Paşti, Vasile Pavăl a făcut mare agitație în sat: "Toată lumea să iasă la arat!" Oamenii se uită tăcuți si mirați la Vasile Păval. "Asta e diavolul!... Cum să lucrezi în sfânta zi de Paşti?" Dar Vasile Pavăl nu e impresionat de părerile sătenilor şi începe aratul pe dealul Vlădeşti împreună cu alți atei care i-au urmat îndemnul…

Vasile Pandele, poreclit "Strulea", a îngropat în pământ o ladă cu bani pe timpul razboiului. A fost găsită cu ocazia unor săpături la gardul bisericii: sute de monezi cu chipul regelui Mihai I. S-a apucat apoi să facă un mic negoț: cumpăra țigări Naționale, Mărăşeşti şi Carpați şi le vindea mai scump în sat. Toader Hulub cumpăra purcei din Pungeşti şi îi vindea în oraşul Vaslui, desigur, la un preț mai mare. A fost prins de Miliție şi condamnat la cinci ani de închisoare pentru speculă.

Oraşul Vaslui a început să se ridice: o fabrică de mobilă, una de confecții şi o filatură. Sătenii mai curajoşi au plecat la oraş să lucreze în fabrică. Alții s-au dus pe şantierul de construcții: lucrau ziua, iar noaptea dormeau în barăci…

În sat, Ştefan Sima s-a pus pe treabă, mai ceva ca un calic: la prăşit porumb, la secerat grâu, la cules struguri, mai sprinten şi mai voios decât alții care nu pierduseră

aşa multă avere ca el. Vecinul său, Gică Ursu, îi spune în glumă: "Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie!"

Copiii nu ştiu prea multă istorie, dar ştiu că trebuie să muncească: să meargă cu vacile la păscut, pe şes, să aducă apă de la fântână, să ajute la seceratul grâului şi să învețe bine la şcoală. Ei ştiu că partidul e cel care are grijă de toate:

"Partidul e-n toate, e-n cele ce sunt
Şi-n cele ce mâine vor râde la soare
E-n pruncul din leagăn şi-n omul cărunt
E-n viața ce veşnic nu moare.

El sfarmă ce-i putred, doboară ce-i greu..."

Dragostea pentru partid este vecină cu fanatismul. În clasa a IV-a câțiva băieți se iau la bătaie pentru o poezie ce urma a fi recitată la serbarea de sfârşit de an:

"Frunză verde de molid
Eu iubesc acest partid
Că ne-ndrumă şi ne-nvață
Zi de zi ne dă povață."

În clasa a VII-a, o fată este aproape de sinucidere pentru că nu a fost primită în UTM, adică în Uniunea Tineretului Muncitoresc. Multi săteni devin membri de partid.

Vasile Pavăl se îmbolnăveşte şi este dus la Spitalul de Neurochirurgie din Iaşi unde este operat la cap. Va muri în timpul operației. "Dumnezeu l-a pedepsit!... Dumnezeu a vrut ca Vasile Pavăl sa moară..." spun unii care au avut de-a face cu răposatul. La înmormântarea lui, cortegiul funerar trece pe lângă şcoală, iar Vasile Lungu opreşte ceremonia funerară pentru a ține un discurs: "Stimați tovarăşi, trebuie

să aducem un omagiu lui Vasile Pavăl care a fost un membru de nădejde al organizației noastre...”

Funcțiile pe linie de partid sau UTM sunt privite cu respect, teamă şi admirație. “E om greu! E secretarul organizației de bază.”, “Cunoaşte pe mulți de la partid. Are trecere… Are putere...”, “În ziua de azi dacă nu cunoşti pe nimeni de la partid rămâi un amărât.“, “Trebuie să te descurci, dacă nu ai pe nimeni de la partid cum să te descurci?”

Preotul Balaunțescu spune că nu se poate trăi într-o țară cu economie numai de stat. Cineva îl pârăşte la Securitate şi este arestat, apoi condamnat la cinci ani de închisoare pentru propagandă împotriva partidului. La fel va păți şi Gheorghe Pricochi, profesor de matematică în Vaslui şi aprig susținător al economiei capitaliste…

Tot mai multe tractoare, pluguri, semănători şi combine sunt aduse la “colectiv”. Se lucrează pe suprafețe mari, se normează munca sătenilor, iar toamna recolta pleacă la bazele de cereale.Țăranii sunt săraci, chiar dacă muncesc din primavară până-n toamnă.

“Du, du, du, tractorul ară
Du, du, du, remorca cară
Du, du, du, p... la moară. “

Seceratul grâului se face cu secerile: se prinde smocul de spice cu mâna stângă, iar cu cea dreaptă se retează de jos. Apoi, se fac poloage, iar din poloage—snopi. Mai departe, snopii sunt clădiți în jumătăți. După un răgaz de două săptămâni, snopii sunt aduşi cu căruțele într-o arie, unde va avea loc treieratul. Aici va veni o batoză uriaşă, model rusesc, foarte robustă şi cu mare capacitate de treier. Echipele sunt pregătite şi gata de muncă: unii iau în furci snopii şi îi aruncă pe platforma de sus a batozei, alții taie legăturile snopilor cu secerile şi îi aruncă în gura imensă a batozei. Grâul va curge într-o cuvă aflată in partea de jos a batozei, iar paiele rezultate din treier ies prin partea

din spate. Un grup se ocupă cu adunatul paielor care sunt înconjurate cu o frânghie lungă şi trase de un tractor către locul unde se clădeşte o claie mare. Grâul este pus în saci, apoi sacii sunt duşi cu remorca la baza de cereale… Totul se desfaşoară fără întrerupere, fără pauze, cu schimburi între lucrători. Când treieratul s-a terminat, urmează ieşirea batozei din arie, prilej cu care se va strânge de pe jos gozura, adică un fel de pleavă cu un mic conținut de boabe de grâu. Sătenii sunt pregătiți pentru acest moment unic: şi-au adus fiecare câte o traistă pe care o țin pe umăr. Grupul e mare. Privirile sunt ațintite spre batoză. O încordare teribilă îi stăpâneşte. Canicula face ca tâmplele să zvâcnească de tensiune. Ochii sunt roşii şi încordați. Trupurile stau gata să tresalte într-un atac decisiv. Tractoristul ambalează motorul, se uită în urmă şi se pregăteşte să pornească. Roțile batozei se mişcă. Ansamblul tractor-batoză se deplasează uşor. Grupul nu mai are răbdare, nu se mai stăpâneşte şi se repede cu disperare spre resturile de gozură din spatele batozei. Este o înghesuială şi o năvală. Trupurile se împing cu putere, suportă presiunea, suportă durerea, totul se întâmplă în tăcere. Batoza se mişcă mai departe. Ochii privesc cu lăcomie grămezile de gozură. Asaltul final este unul al inconştienței, instinctului, lăcomiei şi dorinței de a obține gozură. Se reped cu toate puterile să ia din gozură, se pun în genunchi, suportă greutatea altora ce vin din spate, adună cu repeziciune pleava de pe jos, o pun în traistă, adună iarăşi gozură, o pun în traistă. Competiția este acerbă. Fiecare vrea mai mult. Apoi voci, țipete, îmbrânceli şi înjurături, furie şi agresivitate. Ochii sunt ațintiti pe gozură. Fiecare vrea toată gozura, sau măcar o parte, sau măcar să-şi umple traista. Nu se poate să se termine împărțitul gozurei şi să nu-şi umple traista. Panica îi cuprinde pe cei aflați mai la urmă. Devin violenți şi încearcă să-şi facă loc cu coatele către bogăția de gozură. Nimeni nu mai cunoaşte pe nimeni. Nimic nu mai interesează pe nimeni decât gozura. Canicula înfierbântă mințile, iar lupta ajunge la apogeu. Bărbați, femei, bătrâni, copii, slabi, graşi, înalți sau scunzi se înghesuie să desăvârşească spectacolul împărțirii gozurei. Doar tractoristul stă deoparte, tăcut şi rezervat. Soarele alunecă către apus. Praful gozurei se ridică deasupra tuturor. Batoza a plecat. Privirile o urmăresc. Traistele stau agățate de umeri ca un semn al triumfului

în luptă. Împăcarea este firească şi imediată: toți au uitat de înjurături, îmbrânceli, țipete şi lovituri...

Ziarele apar cu chenar negru, o fâşie neagră pe întreg conturul paginilor. Este doliu național! A murit Gheorghe Gheorghiu-Dej! Pe marginea drumului, în fața porții lui Gică Mocanu, aşezați pe buşteni sau pe bucăți de țol, adunați in jurul unui ziar sătenii discută evenimentul. Ce boală a avut, la ce oră a murit, cine va organiza înmormântarea, cine va fi noul şef, dacă va fi mai bine sau mai rău… "A avut icter!... N-au avut ce-i face. E boală grea, asta nu se vindecă." La şcoală, Vasile Lungu îi anunță pe elevi despre moartea conducătorului, este teribil de afectat, îşi exprimă regretul şi spune că nu va mai fi un altul la fel de bun, plânge… La radio vorbeşte cineva cu un "r" gras şi apăsat. Este cuvântul de adio al unui conducător de partid şi de stat la înmormântarea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. "E Ceauşescu! El rămâne în locul lui Gheorghiu-Dej." Cine o fi acest Ceauşescu? De ce tocmai el? Pentru ce să fie Ceauşescu noul conducător?

Oraşul Vaslui a fost un târg al evreilor. Case din cărămidă roşie, acoperite cu țiglă, cu camere mari şi intrări separate, toate amintind de fala conacelor boiereşti. Noile instituții ale oraşului, de la Tribunal şi Judecătorie până la Oficiul Forțelor de Muncă şi Procuratură sunt aşezate în aceste case evreieşti. Un cimitir evreiesc, cu împrejmuire înaltă din piatră, domină partea de vest a târgului. În locul dughenelor şi băcăniilor de altădată au apărut cooperative de consum, magazine mixte, restaurante, toate fiind proprietate de stat. Un cinematograf, cu numele "Constantin Tănase", având gravate în pereți modele arhitectonice de epocă, iar scaunele tapițate ca în vremea marelui comic, este singura instituție de cultură a oraşului. Bâlciul are loc în fiecare toamnă între întâi şi opt septembrie: circ, jonglerii, animale sălbatice, spectacole de comedie şi iluzionism, roata norocului, sumedenie de jucării aduse de țigani, lanțuri, bărci, fanfara din Valea-Mare, mici, bere, fripturi şi vin nou, grămezi mari de pepeni, limonadă şi înghețată. Tineri musculoşi încearcă să-şi demonstreze tăria fizică lovind cu un baros într-o pârghie care va arunca, pe un făgaş din metal, la mare înălțime o piesă culisantă: cu cât loveşti mai puternic, cu atât mai sus se va ridica

acea piesă culisantă, chiar va ajunge în vârful catargului, unde un beculeț roşu va indica performanța maximă a voinicului. Puțini reuşesc să aprindă beculețul. Un grup de pitici se întrec în tumbe, jonglerii şi numere comice, spre amuzamentul mulțimii de privitori. Ceva mai incolo, pe un postament de scândură sunt aşezate niste cutii cilindrice din tablă: patru la bază, trei mai sus, alte două pe rândul următor şi ultima în vârful piramidei, în total zece cutii. Ți se dau trei mingi umplute cu cârpă presată. Dacă reuşeşti să dobori toate cele zece cutii din trei lovituri, primeşti o sticlă de vermut. Tinerii îşi încearcă norocul şi puterile. Când cineva este aproape de a doborî toate cutiile, țiganii încep să strige din toate puterile "A câştigat, a câştigat!", lovind în acelaşi timp nişte bucăți de tablă şi făcând mare zgomot. Unii se intimidează şi ratează la ultima minge. Foarte rar se câştigă sticla de vermut. Pe tarabe sunt înşirate haine de tot felul, covoare şi carpete, bibelouri, vaze, tablouri, flori artificiale, obiecte de uz casnic, ceasuri, chiar câteva păsări împăiate. Se poate cumpara orice, dar nimeni nu risipeşte banii; trebuie sa fii chibzuit şi econom. "Ace, brice şi carice!" strigă de zor un vânzător ambulant care oferă cuțite, linguri şi furculițe, foarfece, oglinzi, ace, seceri, potcoave şi caiele pentru cai. Un tinerel brunet vrea să-şi vândă înghețata:

"Laptele-a rămas la țară
Înghețata-n capitală ",

declamă el pentru a atrage atenția clienților. O doamnă brunetă vinde covrigi:

"Covrigul cu mac
Face bine la stomac".

Viitorii elevi găsesc ghiozdane, creioane, rigle şi compas, acuarele şi cerneală albastră.

Cineva a tras la roata norocului şi a nimerit numărul 40 care îi aduce câştig un stilou. "Dacă vrei, laşi stiloul şi mai tragi o dată! Poate câştigi sticla de coniac." Tânărul îmbătat de succes acceptă propunerea, lasă stiloul şi mai trage o dată. Din păcate, nimereşte numărul unu care îi aduce câştig o bomboană. "Ce fraier!", spun unii din apropiere care au văzut scena. "Trebuia să ia stiloul!"…

Pe la miezul nopții, când totul e iluminat feeric, iar fanfarele se iau la întrecere din diverse părți ale bâlciului, îşi face apariția, prudentă şi vigilentă, Miliția…

10

Venirea lui Nicolae Ceausescu la conducerea partidului comunist, implicit la conducerea României, a însemnat afirmarea unor ambiții fără precedent în perioada de după război. Vrând să demonstreze superioritatea orânduirii comuniste asupra celei capitaliste, totodată superioritatea omului nou al societății socialiste în comparație cu occidentalii capitalişti, destrăbălați, înbuibați, consumatori şi lipsiți de vreo etică, s-a lansat conceptul de "societate socialistă multilateral dezvoltată", un pas înainte spre comunism. Munca era considerată izvorul tuturor binefacerilor, iar bunăstarea materială trebuia să se împletească cu bunăstarea spirituală. Omul nou, constructor conştient al socialismului, era unul moral, demn şi luptător pentru progresul patriei. "Nici pâine fara muncă, nici muncă fără pâine." Era doar o etapă în drumul spre comunism—"visul de aur al omenirii!", când noua ordine în societate va fi fost: "Fiecare după posibilități, fiecăruia după nevoi!"

Deschiderea spre valorile culturale ale lumii era evidentă. Relațiile diplomatice erau tot mai ample şi mai profunde, se încerca ocuparea unei poziții de mediere între Est şi Vest, între comunism şi capitalism, între evrei şi lumea arabă etc. Vizitele la nivel înalt sunt tot mai numeroase, iar relațiile diplomatice se dezvoltă simultan cu cele economice şi culturale. Televiziunea oferă programe occidentale, îndeosebi filme, divertisment, seriale TV, sport şi muzică din SUA. Mulți au crezut că această perioadă rodnică şi fericită din istoria comunistă a României va ține la nesfârşit. Mierea oferită de liderii comunişti avea un însemnat conținut de fiere. Abia peste un deceniu vor ieşi în evidență amarul şi anomaliile de tip comunist, apoi dictatorial ale societății ceauşiste.

Deoarece Moldova şi Muntenia erau mult rămase în urmă din punct de vedere industrial față de zonele dezvoltate ale țării (Braşov, Sibiu, Valea Prahovei, Bucureşti, Hunedoara, Reşița, exploatările miniere, portul Constanța etc.) s-a hotărât să se investească masiv în aceste regiuni defavorizate. Noi platforme industriale se deschid la Galați, Piteşti, Iaşi, Timişoara, Făgăraş, Slatina, Râmnicu Vâlcea, Tulcea, Giurgiu, Mangalia, Brăila, Bacău, Suceava, dar şi în județele foarte rămase în urmă, ca Vaslui, Ialomița, Botoşani, Bistrița-Năsăud, Caraş-Severin, Sălaj, Maramureş, Tulcea.

Industria grea, siderurgică şi metalurgică, este diversificată prin ridicarea de noi fabrici constructoare de maşini, de mecanică fină, electrotehnică şi îndeosebi petrochimie. Apar noi meserii, de la sudor şi electrician, până la operator chimist şi automatist.

Moldovenii însă nu au destul loc acasă şi se înghesuie spre marile combinate ale țării. Exodul este masiv şi se întinde pe durata câtorva ani, îndeosebi spre Braşov, Galați, Brăila, Ploieşti, Hunedoara, Constanța şi Mangalia. Sunt primiți cu reticență, chiar cu ură şi dispreț de localnici. Ei sunt denumiți generic "sârme". Această poreclă îşi are originea într-o întâmplare reală: se aflase că există multe locuri de muncă la Braşov, în meserii de prelucrare prin aşchiere (strungari, frezori), sau în mecanică auto, în construcție de tractoare şi autocamioane, precum şi altele, în industria chimică, în confecții, textile, industrie alimentară, în comerț şi în turism. S-a dat năvală pentru a prinde cu orice preț un loc în Braşov. Grupurile de moldoveni ce se deplasau pe traseul: Botoşani, Suceava, Iaşi, Vaslui, Vrancea către Valea Prahovei şi apoi spre Braşov erau atât de mari încât nu încăpeau în trenurile personale sau accelerate, dealtfel destul de lungi, cu multe vagoane de pasageri. Fiecare avea bagaje impresionante, constituite din haine, pături, veselă, mâncare, bidoane mari pline cu vin, casetofoane şi radiouri şi multe mărunțişuri. Cei care nu reuşeau să ocupe un loc în compartimente sau pe holul vagoanelor se urcau pe acoperişul trenului, aşezându-se comod pe pături şi perne, discutând aprins despre viitorul ce-i aşteaptă la Braşov şi gustând de zor vinul de buturugă. Era un spectacol inedit, cel al moldovenilor aciuați pe platforma de sus a vagoanelor, rumeni în obraji şi voioşi, foarte gălăgioşi şi înjurând de toate cele, amestecați dupa cum s-a nimerit: suceveni, vasluieni, vrânceni, botoşăneni, băieți şi fete, bărbați şi femei, majoritatea calificați în meserii ale prezentului, dar fără prea multe cunoştințe de cultură generală. De la Mărăşeşti linia ferată era electrificată şi trebuia să te fereşti de firul electric conectat la tensiune de mii de volți. Trebuia să ai grijă să nu atingi sârma, iar dacă nu erai atent sau uitaseşi de sârmă, încercand să te ridici în picioare pentru a urina pe marginea vagonului, cineva te avertiza imediat: "Sârma!" Nu era de glumă cu sârma, te puteai accidenta, puteai

muri electrocutat. Asta mai trebuia acum, să aduci necaz părinților, tocmai cand te pregăteai de o nouă viață în ținutul Brașovului. Dar moldovenii sunt oameni prevăzători şi circumspecți, se ajută între ei, sunt solidari şi la bine şi la greu, atât la consumul de vin, rachiu şi bere, cât şi atunci cand e vorba de protecția muncii, adică să te fereşti de sârmă. De la Iaşi la Braşov se pomenea mereu cuvantul "sârma", pentru ca fiecare să fie avizat şi să nu se întâmple vreo nenorocire. Vigilența era la cel mai înalt nivel: "Sârma!" Povestea cu sârma a ajuns la urechile tuturor românilor. Se povestea, de către oricine avea chef de vorbă, tuturor celor aflați în preajmă: "Să vă spun chestia cu sârma..." Cei răutăcioşi exagerează cu etichetările şi relatările defăimătoare la adresa moldovenilor. Se povestesc întâmplări nemaiîntâlnite în România, toate făptuite de moldoveni. Apar expresii de genul: "Măi, nu fi moldovean!", cu înțelesul de a nu fi prost, primitiv şi ultimul om, sau "De ce eşti moldovean?" spusă unuia care nu e din Moldova, dar a decăzut până la nivelul de moldovean. La meciurile de fotbal, când la Braşov apare o echipă din Moldova, se strigă din răsputeri: "Sârma! Sârma!" Spectatorii se ridică în picioare, se infurie, se ambalează, sunt roşii de mânie şi de supărare şi strigă de mama focului: "Sârma! Sârma! Huo, sârma!" Cele mai aprinse şi dese discuții au loc în Braşov, între localnici, despre noii veniți care fac mereu boacăne de li se duce vestea. Bătăi în căminele de nefamilişti, scandaluri dintre cele mai colorate, un limbaj suburban presărat frecvent cu înjurături, chefuri îndelungate pe timpul nopții cu muzică ce îți sparge timpanele, agresarea unor trecători fără motiv, degradarea sau distrugerea unor piese de mobilier, ceartă în restaurante şi în baruri, înghesuială în magazine şi nerespectarea rândului, gălăgie în sala de cinematograf, violuri şi tâlhării, în general încălcarea celor mai elementare reguli de comportament civilizat. Puținii moldoveni corecți şi cuminți sunt priviți cu repulsie şi reticență ca toți ceilalți. Cazurile relatate de presa braşoveană sunt preluate de localnici pentru a fi comentate, analizate, exagerate şi întotdeauna încheiate cu cele mai rele aprecieri la adresa moldovenilor. Există părerea că toți moldovenii sunt primitivi, inculți, needucați, agresivi, bețivi, violatori, hoți şi plini de defecte. Nimeni nu mai convinge pe braşoveni că există şi în Moldova oameni.

Dealtfel, în toată România se manifestă respingere faţă de moldoveni, un dispreţ evident faţă de aceştia şi, în consecinţă, numeroase vorbe urâte şi batjocoritoare pentru "sârme"…

Oraşul Vaslui devine reşedinţă de judeţ şi toate favorurile îi vin în mod discreţionar. La patru kilometri de oraş, spre vest, începe construcţia unor fabrici de mare capacitate. Mai întâi se ridică halele uriaşe ce vor găzdui utilaje de prelucrat prin aşchiere: strunguri, freze, maşini de rectificat, dar şi o turnătorie de oţel. Se vor fabrica piese componente pentru sonde şi pentru utilaj petrolier, urmând ca ansamblurile astfel realizate să fie exportate în ţări arabe, îndeosebi în Irak, Kuwait şi Iran. Denumirea iniţială este "Fabrica de ventilatoare", cu referire la acele componente de ventilaţie ale uriaşelor ansambluri destinate extracţiei de petrol. La scurt timp de la inaugurare, activitatea fabricii se extinde rapid şi începe producţia unor noi piese şi componente mecanice. Mii de muncitori fac drumul dus-intors din oraş până în "Zona industrială". Un puhoi de muncitori, tehnicieni şi ingineri se repede, la incheierea schimbului, "să prindă" un autobuz din cele vreo 40 care alcătuiesc "coloana".

În vecinătate se construiesc o întreprindere de aparate de măsură şi control, o întreprindere de materiale izolatoare şi un combinat de fire sintetice. Se poate spune că Vasluiul cunoaşte o industrializare rapidă şi amplă, având, pe lângă zona industrială, o fabrică de mobilă, o întreprindere textilă, o fabrică de confecţii, multe cooperative mesteşugăreşti şi un puternic trust de construcţii civile şi industriale. Începe adevărata epocă de aur la Vaslui. Liderii comunişti ai judeţului sunt docili şi disciplinaţi în relaţia cu puterea centrală a partidului, dar foarte descurcăreţi şi vicleni atunci cand se iveşte ocazia de a obţine privilegii de tot felul pentru judeţ, pentru oraşul Vaslui, pentru nomenclatura comunistă din Vaslui. Construcţia de blocuri de locuinţe este la apogeu: zi de zi răsar noi clădiri din beton, cu apartamente mari conectate la căldura şi apa caldă furnizate de centralele de cartier, mai apoi de centrala oraşului (CET). Căsătoriile sunt în toi, naşterile şi botezurile deasemenea. Judeţul ocupă primul loc pe ţară în ce priveşte natalitatea. Rând pe rând, tineri căsătoriţi se mută în apartamente noi, primite prin intermediul conducerii fabricii la care lucrează.

Clădirile cu destinație culturală sunt noi, spațioase, aproape luxoase: Casa de cultură a oraşului, Casa sindicatelor, cinema "Modern", cinema "Independența", Sala sporturilor, Casa Artei. Se dă în folosință un nou sediu al primăriei şi al comitetului județean de partid. La fel de arătoase sunt clădirile Miliției județene şi Miliției municipale. Pe lângă spitalul cel vechi, rămas din perioada interbelică, a apărut o policlinică modernă şi foarte bine dotată, dar şi un spital județean impunător. Hotelul "Racova" domină centrul oraşului, iar parcul de distracții "Copou" se umple de orăşeni în fiecare duminică. Desigur, cârciumile sunt cele mai frecventate, de la restaurante de lux pană la dughene insalubre. În fiecare toamnă în oraş are loc Festivalul Umorului "Constantin Tănase", cu concursuri de caricatură şi grafică, interpretare vocală şi instrumentală, reprezentații de satiră şi umor, dar şi cântece de slavă pentru partid. Cu această ocazie în cinematografe rulează filme de foarte bună calitate, multe premiate cu "Oscar", iar actorii de marcă vin să înveselească publicul vasluian: Dem Rădulescu, Mitică Popescu, Dumitru Rucăreanu, Jean Constantin, Silviu Stănculescu, Nicu Constantin, Stela Popescu şi Alexandru Arşinel, Ştefan Tapalagă, Marin Moraru, Radu Beligan etc. Sălile sunt arhipline, nu numai la spectacolele maeştrilor, dar şi la concursul brigăzilor artistice. În restul timpului vasluienii se descurcă foarte bine: chiar dacă pâinea, laptele, uleiul, zahărul şi ouăle se dau be bază de tichete, adică nişte taloane cu scris de tipar cu care te prezinți la alimentara pentru a primi cantitatea ce ți se cuvine, totul e îndestulător şi nu ai grija zilei de mâine: când vrei te duci şi îți iei uleiul, sau zahărul, sau ouăle. E scris pe tichet, înseamnă că ți se va da! E garantat! În ce priveste salamul, parizerul, cârnații, pasta de mici, carnea tocată, tacâmurile de pui, pipotele, carnea de porc, carnea de vită, ficăţeii, chiar pulpele de pui, aici lucrurile stau puțin diferit: trebuie să te duci dimineața devreme şi să prinzi rând. Unii se aşează la rând chiar de la lăsarea serii şi asteaptă până dimineață, dar se merită efortul: vei cumpăra atâtea kilograme de mezeluri şi carne încât să-ți umpli bine frigiderul. Vei avea suficient pentru două sau trei săptămani. În plus, faptul de a aştepta să-ți vină rândul nu e o pedeapsă, ci o plăcere; se discută orice, se pune țara la cale, se spun glume, se bârfeşte, mai afli de una de alta,

îți mai descrețești fruntea şi mai cunoşti diverşi prieteni. Statul la rând e aproape o sărbătoare. Oamenii pleacă fericiți acasă cu salam, carne tocată şi pulpe de pui, având ce povesti alor săi. Mai problemă este cu buteliile de aragaz! Acestea se primesc la fel de greu ca apartamentele sau garsonierele, adică prin pile, cunostințe, relații, cu plocoane date maistrului sau inginerului şef de secție, chiar unora de la sindicat. Trebuie să îndeplineşti nişte condiții: să fii harnic, să nu ai absențe nemotivate de la program, să ai familie şi cât mai mulți copii, să participi la adunările de partid şi să iei cuvântul, să fii respectuos cu colegii, cu tovarăşul maistru şi cu ceilalți. Odată obținută butelia, trebuie să faci cinste colegilor. "Nu ține!" spun aceştia despre butelie. "De ce nu ține?" "Nu ține!... Trebuie s-o uzi!" Proaspătul proprietar al buteliei râde cu subînțeles. Desigur, trebuie s-o ude, adică să le dea de băut tovarăşilor săi. Schimbatul buteliei înseamnă un spectacol ceva mai modest decât cel al cumpăratului de carne şi mezeluri. Se stă la rând şi se discută despre fotbal, despre echipa locală aflată acum în divizia B, despre şefii cei mari, care sunt băieți buni, şi se descurcă şi le asigură muncitorilor cele necesare traiului. Un subiect aparte, abordat cu multă înfocare şi participare este cel al televiziunii. Fiecare vrea să vorbească de programele date de Chişinău sau de Moscova I sau de Moscova II. Cele mai tari sunt programele de la Chişinău, dar şi Moscova II dă o grămadă de sport. Lumea e mulțumită. "Ce-mi mai trebuie? Casă am, nevastă am, copii am, loc de muncă bun am, categoria a V-a am, carne in frigider am… Mai trebuie să-mi umplu butelia, mă duc acasă, fac o baie şi stau în pat cu sula-n sus şi mă uit la sport pe Moscova II..."

Sebastian e vânzător la "carnagerie" şi mare gagicar. "Carnageria" este locul unde se vând cele mai alese mezeluri şi produse din carne, undeva în "hala" din Piața veche. Sebastian e om important, invidiat de mulți din oraş. El este cel care vinde bunătățile. Zeci de vasluieni aşteaptă cuminți în "coada" lungă ce ajunge deseori în afara halei. Sebastian a cunoscut multe gagici bune, probabil nimeni nu deține asemenea record, este uneori admirat pentru aşa succes la fete şi aşa virilitate: nu e zi să nu agațe vreo două, trei. Metoda lui e simplă: priveşte coada în care s-au aşezat fel de fel de oameni, de la pensionari şi casnice până la muncitori şi elevi, bărbați şi femei;

apoi alege cu privirea pe cele "bune", adică frumoase, apetisante, provocatoare şi bine construite. Când una dintre acestea ajunge la tejghea şi comandă mezeluri, Sebastian pândeşte momentul potrivit, când fata încearcă sa ia punga cu salam de pe tejghea. Atunci el pune mâna pe mâna fetei: dacă ea râde, obraznic şi complice, înseamnă că a agăţat-o; dacă ea răspunde nervoasă şi supărată, adresându-i cuvinte de ocară, înseamnă că a ratat. Aşadar, fetele din Vaslui se împart în cele două categorii: cu Sebastian sau împotriva lui Sebastian. Mare figură, Sebastian! Mare gagicar acest Sebastian! E vânzător la carnagerie!

Veselia în oraş este molipsitoare. Străzile sunt împânzite de copii. Şoimii patriei şi pionierii atrag atenţia trecătorilor. Sunt zglobii şi inocenţi. Se simt bine împreună, caută apropierea, comunică între ei şi ştiu lecţia celor două feţe: una trebuie să zici despre partid şi despre comunişti şi alta e situaţia când ieşi la joacă. O faţă pentru conducatorii cei mari şi o altă faţă pentru colegi. "Fecioru-miu a primit stimulent!" spune un vajnic strungar despre fiul său, şoim al patriei. Ceilalţi se uită cu invidie la tatăl cel fericit: "Fi-su a primit stimulent!" Asta e un fel de notă, chiar premiu care se acordă copiilor cuminţi şi merituoşi de la grădiniţă. Invidia e o problemă şi se nasc deseori discuţii despre notele primite la şcoală, despre premii, despre stimulente. "Are pilă pe secretara de partid!..."

Vasluienii sunt mândri de ei, mândri de familiile lor, mândri de situaţia lor. Se laudă şi îşi arată mulţumirea. Chiar îşi permit să glumească. "Oi! Ştiţi aia cu Dan Pendulă?" "Ce Dan Pendulă, oi?" "Cică unul n-avea sulă!... Şi nu-i convenea că trebuie să plătească taxă de celibatar. Adică n-avea copii şi plătea celibatar..." "Da, oi, dădea lozu' pentru că e puţoi şi n-are copii şi noi ăştia cu copii îi luăm lozu' şi-l cheltuim." "Da, oi! Dar ăsta n-avea sulă! Stai să vezi!... Omul a trimis o scrisoare la comitetul central. Stai să vezi!... A scris o scrisoare:

"Subsemnatul Dan Pendulă
Om al muncii, fără sulă
Socotesc că nu-i normal

Să plătesc celibatar."

"Păi, da! Ce era vinovat omul că n-are copii? Dacă n-are sulă! Cu ce să facă copii dacă n-are sulă? Avea dreptate omu'." "Stai să vezi ce i-au răspuns ăia de la comitetul central! I-au zis aşa:

"Cetăţene Dan Pendulă
Om al muncii, fără sulă
Cât ai degete şi limbă
Legea ţării nu se schimbă."

Grupul râde cu poftă de aşa glumă bună. "Păi, dacă n-avea sulă!..."

La Casa Artei se organizează concurs de şah. Participă şahisti din tot judeţul. Se pot obţine puncte pentru calificare, adică pentru avansarea în categorie. Inginerul Vlad Munteanu, de la "Mecanica" Vaslui, este maestru. Are misiunea să organizeze concursul, să asigure toate condiţiile pentru buna desfăşurare a acestuia. Sunt doar trei maeştri în tot judeţul: Munteanu, Glodeanu şi Zărnescu. Participă şi un candidat de maestru şi câţiva cu categoria I. Se discută despre Kasparov, despre Karpov, despre meciurile pentru titlul mondial. Se expune teorie şahistă, se vorbeşte despre deschideri şi variante. Orgoliul vasluienilor e foarte mare, nici nu concep să nu câştige primul loc. Spre surprinderea tuturor, cel care va termina învingător va fi domnul Oasenegre, din Bârlad. Incredibil! Unul din Bârlad, doar cu categoria I, să-i bată pe cei din Vaslui?... La scurt timp după consumarea evenimentului încep confruntările de şah de la Clubul Tineretului: ambiţiile sunt mari, tineri talentaţi vor să devină peste noapte maeştri, se exersează variante inedite, se fac sacrificii şi mutări "tari", se încearcă atacul la rege şi matul cu orice preţ. Fiecare vrea să ajungă un Kasparov sau un Karpov…

Mihail Gorbaciov preia conducerea partidului comunist din Uniunea Sovietică. Sindicatul "Solidaritatea" din Polonia intenţionează să aducă schimbări într-o

societate comunistă rigidă şi anacronică. Posturile de radio "Europa liberă" şi "Vocea Americii" vorbesc despre realitatea din Romania, despre anomaliile regimului ceauşist şi despre necesitatea schimbării. Intelectuali de marcă de la Chişinău receptează la Moscova noile tendinţe în politica şi spiritualitatea mondială, inclusiv dispoziţia pentru deschidere şi dialog manifestată de Mihail Gorbaciov. Limbajul de lemn al comuniştilor români este ruinător şi deprimant pentru cei care aspiră la o viaţă normală. Aparatul represiv este tot mai dominator şi mai ameninţător, încercand să ţină cetăţenii într-un climat aproape terorizant. Pretenţiile lui Nicolae Ceauşescu sunt din ce în ce mai absurde, iar sperantele pentru un viitor mai bun se năruie pe zi ce trece. Televiziunea a ajuns la apogeul slugărniciei şi absurdităţii. Programele acesteia devin insuportabile şi tracasante, încălcând cele mai elementare reguli şi condiţii referitoare la protecţia psihicului individului şi al grupului social. Telespectatorii sunt împinşi spre schizofrenie sau spre un soi de tembelism imposibil de caracterizat şi de înţeles. Lipsa unor legături cu exteriorul ar fi echivalentă cu condamnarea la moarte lentă şi mutilare psihică. Cetăţenii aproape că strigă după ajutor, sau, de multe ori, se complac în situaţia jalnică de slugi umilite, exploatate, batjocorite şi lipsite de orice libertate. Se caută orice pentru a supravieţui, se inventează, se divaghează, se jonglează… dar regimul ceauşist este prea auster, prea obtuz, prea primitiv şi prea sărac spiritual.

Marinarii aduc din străinatate video playere şi casete cu filme comerciale sau muzică occidentală. Se construiesc de zor antene de televiziune, în sud, pentru bulgari, în est, pentru Chişinău, în vest, pentru unguri şi sârbi. Cei mai favorizaţi de soartă sunt locuitorii din vestul ţării: Oradea, Arad, Timişoara, Turnu Severin etc. Programele televiziunilor din Serbia sunt cele mai apropiate de standardele occidentale. Există incercări de trecere frauduloasă a frontierei, pentru a ajunge în Iugoslavia, apoi, pe la Maribor, în Austria. Traseul este cunoscut de autorităţile din Iugoslavia şi mulţi transfugi români sunt prinşi şi trimişi înapoi în România.

În oraşul Vaslui lucrurile sunt aşezate pentru încă multe decenii din viitor. Nimeni nu concepe o altfel de ţară decât socialistă. Privaţiunile sunt o ocazie pentru vasluieni de a se căli şi a deveni mai puternici.

Muncile agricole sunt o prioritate pentru regimul comunist al anilor '80. Militari, elevi, studenţi, funcţionari, uneori întreg personalul din fabrici—sunt scoşi toamna la cules porumb şi struguri. Cantităţi imense de cereale, fructe, legume, carne şi lactate sunt exportate. Datoria externă de 10 miliarde de dolari trebuie plătită. S-au construit asociaţii agricole mari pe diverse profile: viticultură, pomi fructiferi, legume, creşterea oilor, porcilor, păsărilor etc. Întreaga producţie merge la export. Satele sunt populate de oameni săraci şi flămânzi, puşi la muncă de şefi zeloşi şi nemiloşi, ameninţaţi cu puşcăria de miliţieni aroganţi şi impertinenţi, deseori brutali şi inumani. Pentru şase ştiuleţi de porumb, furaţi noaptea de la o asociaţie agricolă de stat, primeşti şase ani de închisoare, deoarece ai furat de la stat şi pe timp de noapte. Miliţienii şefi de post din comune sunt mici dumnezei. Ei pot lua pe oricine, fără un motiv întemeiat şi duce la sediul miliţiei unde îi aplică bătăi cumplite. Nimeni nu are curaj să crâcnească, să comenteze. Viaţa se desfăşoară precum mersul în deşert, fără apă şi fără a întrezări vreo speranţă. Se trăieşte de azi pe mâine, cu un soi de atitudine slugarnică şi în acelaşi timp animalică. Plutonierul Răzmeriţă este şef de post în comuna Ivăneşti. Este recunoscut ca un mare bătăuş. E mândru de faima lui şi caută cu orice preţ să găsească "vinovaţi" şi să-i aducă în sediul miliţiei. Îşi exersează calităţile de bătăuş, nu vrea să le uite, nu-şi pierde pofta de a bate, îi place să bată, îi place rolul său, e mândru de poziţia sa şi de faima sa. Înţelepciunea sătenilor e un soi de teamă umilă împletită cu laşitate. A nu te opune plutonierului Răzmeriţă, a nu-l deranja pe plutonierul Răzmeriţă, înseamnă a fi înţelept. Numai proştii "calcă pe bec" şi ajung pe mâinile plutonierului. E aproape un fel de superioritate în atitudinea acestor înţelepti care au învăţat de la părinţii lor şi de la bunicii lor să nu te pui rău cu autorităţile. La oraş lucrurile nu stau mai bine: trecătorii au ocazia să audă nişte ţipete înfiorătoare, nişte urlete ce trădează durerea, groaza, deznădejdea, un fel de răcnete ce seamănă cu mugetul vitelor înjunghiate. De unde vin acestea? De la subsolul

Militiei județene! Acolo se petrec acele scene groaznice, nevăzute şi nepovestite. Doar urletul animalic al vreunui nenorocit care a căzut în ghearele bătăuşilor profesionişti ne atrage atenția asupra necazurilor societății noastre, ale semenilor noştri. Se vorbeşte despre metode de distrugere a sănătății deținuților: nişte săculeți cu nisip sunt folosiți pentru a lovi victima în spate, în dreptul rinichilor, sau mai sus, pentru a-i dizloca plămânii şi a-l nenoroci. Respectivul bătut va muri după un timp din cauza traumelor fizice interne, dar nimeni nu poate fi acuzat de omor deoarece săculețul cu nisip nu lasă urme. Întelegeți? Nici o urmă la exterior, dar organe interne distruse. Observați câtă ingeniozitate! Nu oricine este în stare de asemenea inovație!...

Țara era plină de dumnezei, primul, pe cale ierarhică şi cel mai important fiind maistrul din fabrică. Un maistru era o persoană extrem de importantă, viața supuşilor depindea de el şi de gusturile lui şi de pretențiile lui, cel mai adesea— gusturi jalnice şi primitive şi pretenții de mojic. Pentru un bidon cu vin—ce urma să fie dat drept plocon maistrului (pentru a primi o butelie de aragaz sau chiar un apartament) se făceau eforturi mari, se mergea din relație în relație (ca în "Lanțul slăbiciunilor" al lui Caragiale) până se obținea respectivul bidon cu vin, să zicem— de 20 de litri. Ce urma cu ocazia înmânării respectivului bidon cu vin tovarăşului maistru este greu, dacă nu imposibil de descris. Un talent al linguşirii fără egal, o încercare dusă până la sacrificiu de a intra "sub pielea" maistrului, căutarea cu disperare a celor mai bune replici pentru orice vorbă a respectivului maistru, "perierea" lui în chestiuni delicate, cum ar fi capacitatea copiilor lui de a învăța bine la şcoală sau trăsăturile fizice ale unor membri din familie, sau cuvinte de laudă pentru apartamentul tovarăşului maistru sau pentru vreun obiect ce aparține acestuia (cum ar fi, de exemplu, undița de pescuit), remarci legate de calitățile de pescar ale tovarăşului maistru, sau de calitățile de fotbalist (succes garantat cu linguşirea pe tărâmul aptitudinilor sportive).Trebuia neapărat să ştii care este echipa favorită a tovarăşului maistru, trebuia să-i lauzi nevasta într-un mod ce e la îndemâna doar a unor mari talente în materie de descriere laudativă, trebuia să schimbi partitura în funcție de evoluția dispoziției tovarăşului maistru odată cu consumul de vin etc. Dacă aveai fericirea şi şansa de a juca un şah,

un remy sau nişte table cu tovarăşul maistru—erai aproape de deznodământul mult dorit: butelia de aragaz sau apartamentul aveau aprobare de la tovarăşul maistru.

Alţi dumnezei erau, în ordine crescătoare: şeful de secţie, inginerul şef, contabilul şef, directorul comercial, directorul economic, directorul general, secretarul de partid pe întreprindere, secretarul de partid pe oraş (sau pe judeţ) în probleme de propagandă, sau de personal, sau de organizare… Dumnezeii cei mari de la centru erau văzuţi mai rar sau deloc. O categorie aparte de dumnezei erau securiştii, priviţi cu teamă, admiraţie şi respect. Cât despre Nicolae Ceauşescu—el era om bun, era părintele tuturor, era "nea Nicu" sau "tătuca copiilor", dar el nu ştia săracul de problemele poporului, nu ştia de abuzuri şi de nedreptate, despre foame, frig şi întuneric, despre pile, cunoştinţe şi relaţii, despre teamă şi pierderea speranţei, despre cele lumeşti şi cele sfinte. El avea alte griji, dacă ar fi ştiut necazul omului, în mod sigur l-ar fi ajutat.

Existau cazuri exasperante de supunere umilă. Mă întrebam cu disperare: "Până unde poate merge supuşenia şi răbdarea concetăţenilor mei?" Apoi reveneam cu înţelegere şi scuze la adresa lor.

Educaţia copiilor era corespunzătoare: "Să nu ridici capul împotriva autorităţilor că va fi vai şi amar de tine! Ai înţeles?..."

Într-o zi, la cinematograf fiind, urmăream jurnalul (adică acel film documentar ce rula înainte de filmul artistic propriu-zis). Filmul de scurt metraj (jurnalul) era despre Nicolae Ceauşescu, despre Elena Ceauşescu şi despre succesele lor în propăşirea bunăstării materiale şi spirituale în Romania socialistă multilateral dezvoltată. Era o laudă greu de acceptat şi de înghiţit… Cineva de pe un rând (de scaune) din spatele meu a strigat: "Vrem film!" După scurt timp a revenit în acelaşi fel: "Vrem film!... Daţi-ne film!" Cum s-ar zice, acela nu era film, era o batjocură, iar cetăţeanul cerea, în mod justificat, film. După terminarea jurnalului s-a aprins lumina în sala de cinematograf. Un securist în civil s-a ridicat şi a întrebat pe un ton ferm, cu glas puternic: "Care ai strigat, mă?... Care ai strigat?", uitându-se către un grup de tineri aflaţi undeva pe rândurile din spate. Pentru că nimeni nu răspundea, s-a dus şi

l-a luat de guler pe unul dintre acei tineri: "Hai cu mine!" Tânărul, speriat de perspectiva de a ajunge în beciul Securității, a spus: "N-am strigat eu! Unul din spate a strigat!" şi a arătat cu degetul către cineva. Securistul l-a lăsat pe acesta şi s-a dus la celălalt. "Lasă că vezi tu la Miliție!" i-a zis, ducându-l cu forța către sediul Miliției judetene. "Ai văzut?...", întreabă o femeie pe unul dintre copiii săi. "Ai văzut ce-a pățit? Să vezi ce rău o încurcă ăla!... Să ai grijă toată viața ta să taci din gură şi să nu faci ca ăla!..."

Vara anului 1986. Un accident nuclear devastator are loc la centrala atomo-electrică de la Cernobâl, în Uniunea Sovietică, astăzi Ucraina. Are loc o explozie la unul dintre reactoarele centralei, iar norul cu cenuşă radioactivă este împins de vânt şi dus peste mări şi țări. Efectul radiațiilor s-a simțit şi în Romania. Au căzut şi resturi radioactive din norii ce au trecut pe deasupra Moldovei şi apoi s-au dus pe direcția Bucureşti şi regiunile învecinate. Iodul radioactiv a fost rapid asimilat de cei expuşi la radiații şi reziduuri radioactive, chiar dacă s-au dat pastile de iod celor care s-au prezentat imediat la cabinetele medicale. S-au produs modificări în comportamentul şi în metabolismul persoanelor afectate de radiații. S-ar putea spune ca înşişi fotbaliştii de la Steaua au căpătat un plus de agresivitate şi de motivație sub influența respectivelor radiații nucleare, manifestându-se cu mai mult aplomb pe teren. Este o ipoteză: în cantități mici radiațiile nucleare au un efect de stimulent al funcțiilor vitale, un fel de drog care îți măreşte capacitatea de efort, performanța fizică şi posibilitatea de exprimare pentru un timp limitat. Oricum, Steaua a câştigat disputa din semifinala cu Anderlecht şi a ajuns să joace finala Cupei Campionilor cu FC Barcelona, la Sevilia, în Spania. În cele din urmă a învins, după executarea loviturilor de la 11 metri. Primirea echipei a fost triumfală. Milioane de români au ieşit în stradă pentru a se bucura de succesul echipei Steaua. A fost un licăr de lumină într-un întuneric lugubru. Satisfacția aproape fanatică a unor iubitori ai fotbalului a fost trecătoare şi derizorie. Sistemul implacabil socialist şi-a reluat rolul de torționar şi ucigaş de speranțe şi de idealuri. Viața în România în acele timpuri era prea urâtă ca să fie schimbată în bine doar de un meci de fotbal. Instinctul de învingător era mai degrabă un jalnic schelălăit

de neputință. "Am câştigat!" strigau unii, cu ochii dilatați de satisfacție şi entuziasm. Era o victorie fără precedent a fotbalului romanesc, dar aşezată pe solul arid al totalitarismului irațional şi cinic. România era batjocura Europei. Ceauşescu era cel mai dur, absurd şi paranoic dictator de după al doilea război mondial. Nimeni nu avea nevoie de asemenea caricatură în Europa. "Salvați acest popor european!" au strigat nişte inimoşi intelectuali francezi. Salvarea avea să vină peste trei ani.

Ion Druță, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Mihai Cimpoi, Nicolae Sulac şi alți intelectuali de la Chişinău încercau să sensibilizeze poporul român asupra riscului de exterminare la care este supus. Sofia Vicoveanca este invitată la Chişinău pentru un spectacol monumental ce va fi transmis de televiziune. Publicul este în picioare, aclamă, aplaudă îndelung, îşi exprimă profunde sentimente româneşti şi cântă "Hai să dăm mână cu mână!" Este invocat Ştefan cel Mare, este preamărit Eminescu, se fac rugăciuni pentru biet poporul român, se exaltă latinitatea neamului. Ion Druță reproşeaza moliciunea, lipsa de vigoare şi pasivitatea românilor. "Moscova şi-a schimbat mentalitatea… Intelectualii ruşi au o altă viziune asupra destinelor popoarelor!" spune Ion Druță. Este un fel de invitație la luptă împotriva dictaturii, acum când conjunctura politică internațională este favorabilă…

Încerc să înțeleg!... Ce vor comuniştii? Ce urmăresc ei? Ce intenționează să obțină de la cetățenii români? În ce măsură Securitatea din România este dispusă să urmeze la nesfârşit pretențiile aberante ale conducerii comuniste ceauşiste? Câți securişti sunt fideli lui Ceauşescu? Câți dintre ei vor o schimbare în Romania? De ce să trăim rău dacă se poate trăi bine? Doar din cauza datoriei externe? Cât de amplă e comanda nomenclaturii comuniste asupra maselor şi asupra întregii vieți a societății? Ce face armata? Cum îşi explică aceasta patriotismul şi ataşamentul pentru valorile naționale româneşti?... Aflu de la "Europa liberă" că un grup de generali au încercat să pună în aplicare un complot împotriva lui Nicolae Ceauşescu, dar au fost deconspirați, prinşi şi executați. O fi adevarat? Mă gândesc tot mai des la complot. Câteva reguli ale conviețuirii sociale îmi apar în minte:

24

I. Într-un sistem politic şi social te adaptezi sau eşti distrus. Nimeni nu poate lupta cu sistemul.

II. Răsturnarea şi înlocuirea unui regim se fac prin revoluţie, prin participarea maselor.

III. Complotul politic are şanse mici de a răsturna un regim politic, dar a fost folosit de mai multe ori în istoria lumii.

Enumăr, revăd, apoi analizez în detaliu fiecare complot de care am cunoştinţă. Studiez cu sârguinţă tematica şi istoria complotului şi încerc să găsesc greşelile. De fiecare dată apar greşeli—în aplicarea unui complot—care derivă din faptul că nu există susţinere largă. Pe de altă parte, un complot minuţios pregătit şi executat în cel mai strict secret poate avea şanse de reuşită. Mă conving de faptul că erorile nu pot fi eliminate în totalitate şi că nu există un plan perfect de răsturnare a unui regim, în cazul de faţă a celui ceauşist. Mă axez pe ideea de reducere a riscului. Stabilesc ca obiectiv al planului meu lichidarea (uciderea) lui Nicolae Ceauşescu. Prin dispariţia fizică a lui Nicolae Ceauşescu întreg eşafodajul politic s-ar prăbuşi. Elementul surpriză are un rol esenţial. Studiez fiecare vizită de lucru a lui Nicolae Ceauşescu, în cele mai mici detalii. Ajung la concluzia că Securitatea poate fi păcălită, în anumite condiţii. Mijloacele tehnice de care dispun sunt prea modeste pentru a-mi permite un atac făţiş asupra persoanei lui Nicolae Ceauşescu, de exemplu, o rachetă de dimensiuni mici, dar cu precizie mare, cu o rază de acţiune de 5 kilometri. În vizita sa la Vaslui el va veni cu elicopterul, apoi va folosi autoturismul pentru a ajunge la Huşi. Aproape de fiecare dată când a vizitat judetul Vaslui, a fost la Huşi pentru a gusta vinul său preferat. Traseul a fost de fiecare dată acelaşi. În apropiere de popasul Dobrina se poate instala un dispozitiv de lansare a unei rachete care să lovească autoturismul prezidenţial. Este doar o ipoteză, fără posibilităţi tehnice practice. Un ofiţer de armată ar putea îndeplini un asemenea complot folosind o rachetă de bătaie mică. Din păcate, nu dispun de o astfel de rachetă, chiar dacă mi-aş asuma riscul de a fi prins după ce execut tragerea asupra autoturismului lui Ceauşescu. Este foarte clar că lucrurile s-ar schimba aproape în totalitate dacă Nicolae Ceauşescu ar muri. Un eşec mi-ar aduce

condamnarea la moarte. Nu mi-e frică de moarte, mi-e frică de viața mizerabilă ce trebuie s-o trăiesc în condițiile batjocurii comuniste. Caut o soluție mai simplă şi mai accesibilă. Mă gândesc să fabric dinamită şi să folosesc un detonator electric. O cantitate suficient de mare de dinamită, de exemplu 5 kilograme, ar spulbera pur şi simplu autoturismul lui Nicolae Ceauşescu. Dinamita ar trebui să fie îngropată lângă marginea şoselei, iar firele electrice, deasemenea îngropate, ar trebui să aibă o lungime de vreo cinci kilometri. Aş sta ascuns în pădure, pregătit să detonez încărcătura. Planul este realizabil. Încep să caut substanțele necesare pentru a pregăti dinamita. Prima experiență chimică, cu acid azotic şi glicerină, este un eşec. Continui să mă documentez intens la biblioteca județeană asupra fabricării explozibililor. Îmi notez intr-un caiet toate cele necesare. În acelaşi caiet fac observații critice la adresa regimului comunist, încercând să explic liderilor că se greşeşte foarte mult atunci când un popor este asuprit, torturat, umilit. Scriu zeci de pagini: observații, explicații, reproş. Apoi îmi apare ideea unui complot mai mare, cu implicarea a zeci de persoane. Psihologic vorbind, e mult mai greu de unul singur decât în colaborare cu câțiva oameni de încredere. Încerc să fac o schiță cu dispunerea complotanților, cu ascunzători şi cu variante de comunicare. Aleg unele biserici şi mănăstiri din România ca ascunzători pentru membrii complotului. Studiez până la cel mai mic detaliu dispunerea şi relieful din jurul bisericilor şi mănăstirilor. Notez într-un caiet toate detaliile şi concluziile. Între timp aflu că Nicolae Ceauşescu vine în vizită la Vaslui. Trebuie să fac ceva! Un mic gest prin care să îndemn concitadinii la revoltă anticomunistă. Cumpăr 100 de file albe, folosesc mănuşi pentru a nu lăsa amprente şi scriu pe fiecare din aceste file: "Ceauşescu—criminalul!" Apoi mă gândesc la modalități de răspândire a acestor file prin oraş: cu ajutorul autobuzelor de oraş (printr-un dispozitiv din sârmă şi lemn, care să fie agățat la spatele autobuzului şi care să permită eliberarea de file pe tot parcursului autobuzului, un fel de răspândire automată a acestor file), prin aruncarea teancului de file de pe un bloc turn sau pur şi simplu răspândirea bucată cu bucată în scările de bloc. Nu am timp să analizez foarte bine detaliile şi riscurile. M-au luat pe nepregătite. Îi ştiu pe securişti cât sunt de atenți

şi de vigilenţi, îndeosebi cei din preajma lui Ceauşescu, îndeosebi cu ocazia unei vizite. Mă resemnez! Nu fac altceva decat să răspândesc filele în clădirea Uniunii judeţene a cooperativelor meşteşugăreşti, câte un teanc la fiecare etaj, pe scări. Apoi plec grăbit. Probabil că cei de la birourile respective s-au speriat, deoarece i-am văzut puţin mai târziu schimbaţi la faţă şi foarte suspicioşi. Măcar atât! Mai mult nu s-a putut! Deocamdată!... Întocmesc o scrisoare pentru securişti. "Domnilor poliţai!..." Îi blamez, îi persiflez, îi umilesc, îi consider jalnici şi slugi ale comunismului. "Veţi fi bătrâni, veţi fi bolnavi, dar nu veţi scăpa de un glas: glasul conştiinţei!" Asta am simţit nevoia să scriu. Am destule file scrise, am şi câteva caiete cu însemnări anticomuniste, le ascund undeva sub pat. Cine s-ar fi gândit vreodată că aceste caiete şi file vor ajunge în mâinile securiştilor? Ciudate sunt căile Domnului!

23 august 1986. Sunt nevoit să particip împreună cu ceilalţi la spectacolul muzical coreigrafic "Poporul—Ceauşescu—România". Suntem trei grupe mari de demonstranţi. Eu sunt în grupul "Poporul". Avem în mâini nişte panouri roşii şi trebuie să le ridicăm la un moment dat. Trebuie deasemenea să facem mişcări, în lateral, pe treptele stadionului municipal. Spectacolul e amplu, participă mii de demonstranţi, muncitori, militari, actori de la teatrul din Barlad, interpreţi de operă, interpreţi de muzică populară, fanfară, grupuri de tineri sportivi, Crucea roşie, Gărzile Patriotice etc. etc. "Vasluiul Epocii de Aur, Vasluiul Podului Înalt!" se declamă din toată fiinţa participanţilor, cu mândrie, entuziasm şi fanatism.

După terminarea spectacolului plec la gară şi iau trenul spre Timişoara. Viaţa mea se va schimba definitiv! În rău!...

II. Pedeapsa

În arestul Miliției este mare înghesuială. Cei mai mulți sunt aduşi pentru infracțiuni de tulburare a liniştei publice, asa-zişi "boschetari". Unii dintre ei se laudă cu cunoştințele lor în ale puşcăriei. Au mai fost şi au experiență. Au şcoala vieții! Un deținut aruncă chiştocul unei țigări fără filtru. Un altul se repede şi îl culege de pe jos: "E bun! Doar suntem la puşcărie. Fiecare chiştoc e bun." Periodic vine gardianul care oferă foc. Se aprind țigări. E un fum destul de gros în camera de la subsol a arestului. Tot periodic gardianul vine şi deschide uşa grea din metal permițându-ne să mergem la toaletă. Stăm câte trei în pat, chiar cate patru. La un moment dat ni se aduce mâncare: un castron cu arpacaş, un fel de grâu fiert. Mănânc doar pentru a rezista momentelor ce vor urma. Este adus un nou deținut. Este asaltat cu întrebări: unde, cum, când…, i se cer țigări. Oferă trei sau patru țigări apoi le-o retează scurt: "Stați cuminți! Credeți că am țigări pentru voi? Am pentru mine. Stați cuminți!" A mai fost în penitenciar şi ştie care sunt condițiile de detenție. Medicul arestului ne ia pe rând şi ne controlează cu atenție la fund, să vadă dacă suntem virgini. Nu întreabă nimic despre vreo boală pe care am avea-o. Un vlăjgan corpolent şi cu perciuni lungi se apropie de mine. "După ce ieşim din pârnaie încercăm să trecem la sârbi?" Sunt puțin surprins de întrebare. Ştiu că există informatori şi că securiştii se interesează de atitudinea mea de pocăință şi regret pentru fapta comisă. Nu ştiu ce să-i spun. "Am eu un pont! Ştii cum trecem? Pe cai!... Luăm doi cai mari şi trecem frontiera în galop. Apoi la sârbi îi vindem şi facem rost de parale." Probabil că nu ştie care sunt condițiile în preajma frontierei. Nu ştie de acele "sesizoare" montate în apropierea fâşiei şi de consemnul grănicerilor care au dreptul, chiar obligația de a trage când este ceva suspect. În plus, până a ajunge la frontieră trebuie să treci prin satele de bănățeni care te observă şi "te citesc" că nu eşti din partea locului. Imediat vor sesiza vreun post de

miliție sau un pichet de grăniceri. Nu apuci să ajungi la fâşie, ci vei fi cules de autorități, anchetat şi arestat. Îi răspund totuşi formal: "Să ajungem noi să ieşim din puşcărie şi apoi vom mai vedea." Încerc să mă obişnuiesc cu condiția de puşcăriaş. Problema principală este cea a resurselor psihice şi abia apoi cea a hranei. Aveam să aud mai tarziu o vorbă: "În puşcărie trebuie să ai nervi de oțel şi stomac de porc!" Odată intrat în penitenciar începi să depeni amintirile vieții de "afară ", să diseci evenimentele, să judeci şi să apreciezi, să cauți dreptatea: "Pentru ce să stau eu în închisoare? Alții sunt mai corecți?" Legătura cu exteriorul devine o necesitate stringentă. Orice informație, orice relatare, orice descriere şi orice eveniment oricât de neînsemnat petrecut în lumea normală, adică alta decat cea a închisorii, sunt asimilate cu aviditate. Reperele de moralitate şi normalitate te ajută să rezisti şi să supraviețuieşti. Există mulți decăzuți printre puşcăriaşi, sărmani fără speranțe şi fără viitor, unii dezumanizați şi fără nimic sfânt în ei. Folclorul puşcăriei este cinic şi batjocoritor, chiar dacă s-a vrut să fie un fel de haz de necaz. Expresiile sunt consacrate, bine ştiute de cei cu vechime în detenție, de recidivişti. Regulile puşcăriei sunt jalnice, dar trebuie să ții cont de ele. Căderile psihice şi exploziile de nervozitate ale unora sunt însoțite cel mai adesea de cuvinte vulgare şi de înjurături. Superlativul obidei, sictirului şi mâniei este reliefat de celebra zicere: "Băga-mi-aş p... în mama!" Nu oricine poate atinge acest superlativ; doar pârnăiaşii cu experiență şi cu multe condamnări la activ îşi permit să rostească această vorbă. Starea de nesiguranță, de disconfort, de vulnerabilitate în fata amenințărilor de tot felul şi de slăbiciune psihică este întreținută sistematic de pârnăiaşii recidivişti. Ei ştiu că un deținut aflat în dificultate şi în suferință este uşor de influențat, manipulat şi exploatat. Ierarhiile se constituie pe criterii de abilități de puşcăriaş: noii veniți sunt întotdeauna testați, agresați, situați în condiția de supuşi umili ai celor cu vechime şi cu autoritate de lider. Calitățile umane ți se transformă brusc în defecte, iar mizeria morală devine o calitate. Nu există rețete de supraviețuire: fiecare îşi etalează ceea ce a acumulat de-a lungul anilor. Condiția fizică bună este un avantaj. Perfidia, josnicia şi încălcarea demnității celuilalt reprezintă un mod de viață, iar tradiția de penitenciar înseamnă regulamentul

convieţuirii. Problema timpului este una sfâşietoare şi insurmontabilă; te descurajezi profund şi te scufunzi în propria-ţi fiinţă precum un uriaş devine pitic. Câţi ani mai ai (de stat)?...

Un deţinut mic şi-al dracului izbucneşte într-un potop de înjurături, invective şi ameninţări: "Care mi-ai furat chirpicul?" Începe un control corporal la toti ceilalţi, ameninţând de zor. Găseşte chirpicul de mămăligă la vlăjganul cu perciunii mari. "De ce mi-ai luat, bă, chirpicul?" şi începe să-l lovească cu sete în stomac şi în burtă. Vlăjganul ascunsese chirpicul în sân, sub cămaşă. Avea vreo cinci sau şase chirpici. "De unde i-ai adunat, mă?" şi îl loveşte din nou cu pumnul în stomac. Vlăjganul nu zice nimic, stă în picioare, umil şi cu capul plecat. "Nu puteai, mă, să -mi ceri… dacă îţi era foame? Nu puteai, mă, să-mi ceri?" şi continuă cu loviturile în burtă şi în stomac. "Nu puteai, mă, să-mi ceri? Dacă îmi cereai îţi dădeam un chirpic..." Vlăjganul începe să plângă, semn al regretului şi al căinţei. "Altă dată să-mi ceri!... Ai înţeles?" Vlăjganul dă din cap că a înţeles şi continuă să verse lacrimi de regret şi căinţă.

S-a aflat de la ultimul venit că echipa de fotbal Dinamo a pierdut recentul meci din campionat. Încep discuţii şi analize despre eveniment şi despre modul în care să fie abordat gardianul. "Cu cine a jucat, bă, Dinamo?" "Mi se pare că… cu Sportul Studenţesc." "Îi spunem că ne pare rău că Dinamo a luat bătaie!" Gardianul este într-adevăr foarte indispus, chiar nervos şi ameninţător, dar îşi face datoria şi oferă cutia cu chibrituri pentru aprinderea ţigărilor. "Cetăţene plutonier, aţi văzut că a luat bătaie Dinamo?" "Da, bă!" răspunde mormăind plutonierul. "Jigodiile alea de la Sportu' se cred mai buni decât Dinamo. Dar pe ce loc e Sportu' şi pe ce loc e Dinamo?..." Apoi: "Au avut noroc ăia de la Sportu'. Da' nu se compară cu Dinamo!" Plutonierul s-a mai îmbunat şi mormăie mulţumit… Am aflat cu această ocazie că formula de adresare este "cetăţene", în loc de "tovarăşe". Nu ştiu de ce îmi vine în minte chiar Nicolae Ceauşescu. Despre ce bunăstare materială şi spirituală e vorba? Toţi şi-au adus necazurile şi amarul lor de "afară ", iar aici "înăuntru" au ocazia să constate că n-au avut viaţă bună. Ca un lider care se implică în viaţa cetăţenilor, Ceauşescu a decis la un moment dat să se ia din resursele de hrană ale studenţilor şi să se dea deţinuţilor.

Elena a fost nemulţumită şi contrariată de decizia soţului. "Taci, tu, că eu puşcărie am făcut, dar tu în facultate n-ai fost!" a replicat soţul Nicolae…

Unii doresc să ajungă mai repede la penitenciar. Aici în arestul Miliţiei e mai rău decât "pe celular", chiar dacă prin ferestruicile aflate la nivelul trotuarului mai intră voci, dialoguri, exclamaţii "de afară ". Nevoia acută de libertate o resimţi abia când eşti inchis. "Ce bine ar fi să ies de aici şi să văd lumea de afară!"

În sfârşit, maşina blindată a penitenciarului soseşte. Un camion lung şi impunător, construit cu migală şi simţ de răspundere, având destinaţia de a păstra şi transporta deţinuţi dintre cei mai periculoşi. Pereţii din oţel izolează din toate părţile personalul din interior, alcătuind o cutie absolut inexpugnabilă: în lateral, în faţă, în spate, jos şi sus. Nu există nicio legatură cu exteriorul, decât o fereastră prevăzută cu gratii groase din fier. Uşa din spate are un sistem de închidere format din zăvor interior, zăvor exterior şi broască cu cheie. Deţinuţii sunt introduşi prin această uşă, având cătuşe la mâini. Pe pereţii laterali există nişte verigi groase folosite pentru a prinde cu lacăte lanţurile de la picioarele celor mai periculoşi detinuţi. Chiar pentru cei care au doar cătuşe la mâini există nişte dispozitive din fier cu care vor fi prinşi şi ţinuţi aproape de peretele maşinii, ca o măsură suplimentară de prevedere împotriva încercărilor de evadare. Pe cele două bănci lungi de lemn sunt înşiraţi unul lângă altul infractorii ajunşi acum să suporte rigorile legii: hoţi, violatori,scandalagii, delapidatori, un homosexual, un speculant, un frontierist şi unul care a uzurpat calităţi oficiale, dându-se drept procuror. La capetele dinspre uşă ale băncilor sunt locaşele special amenajate pentru cei doi gardieni, dotaţi cu pistoale mitralieră şi gata să tragă dacă cineva încearcă să evadeze. Nicio şansă! Cătuşe, lanţuri, pereţi blindaţi, sistem de alarmă, pistoale mitralieră şi ochii vigilenţi ai celor doi plutonieri. "Fericiţii" se află în preajma ferestrei: pot vedea ce se petrece afară, pot urmări, ca la cinema, întreg traseul de la Miliţie până la penitenciar. Orice pom, orice casă, orice maşină, orice persoană au importanţă pentru cei doi privitori de la fereastră. Vor avea ce povesti, vor şti să -şi etaleze cunoştinţele proaspete, chiar se vor lăuda către ceilalţi. Traseul nu e lung: după ieşirea din oraş se merge pe şoseaua ce duce spre Crasna,

apoi, după un kilometru, se virează la stânga pe un drum pietruit, printre livezi şi păşuni. În capătul drumului este clădirea penitenciarului, destul de nouă, cu două rânduri de garduri înalte din piatră, cu porţi solide din metal şi cu sisteme de alarmă, având postată o santinelă la intrare. Întreaga construcţie este de forma unui pătrat, iar în cele patru colţuri se ridică patru foişoare în care se află alte patru santinele, dotate cu armament de infanterie, telefon cu fir şi binoclu. În partea din mijloc curtea este pietruită, destul de mare şi fiind vizibilă de la ferestele unor celule. Există un pavilion pentru bărbaţi şi un altul pentru femei. Cu toate măsurile de precauţie, suntem scoşi din maşina blindată şi duşi unul câte unul într-o cameră în care ni se vor lua amprentele. Suntem fotografiaţi, din faţă şi din profil, ni se indică o tuşieră pentru a ne înmuia vârfurile degetelor, apoi ne lăsăm amprentele de la fiecare deget al mâinilor pe nişte formulare din carton. Trecerea prin cele două porţi presupune un adevărat ritual: "faţa la perete!", "întorceţi-vă cu faţa!", "deplasaţi-vă către stânga!", "culcat!", "ridicaţi-vă!", "treceţi câte unul!" etc. Ajungem în curtea interioară. Cineva are evidenţa deţinuţilor, pe categorii de pedepse. Deocamdată suntem introduşi într-o sală mare unde ni se iau cătuşele de la mâini. Suntem verificaţi minuţios dacă avem cumva păduchi. Ni se cere să ne dezbrăcăm. Rămânem complet goi. Hainele ne sunt luate şi duse la magazie. Suntem tunşi chilug. Apoi suntem dirijaţi către baie. O cameră destul de mare, cu multe duşuri unde folosim ca detergent săpun "Cheia". Ieşim din baie la comanda gardianului şi ne îmbrăcăm cu haine de deţinut. Este un moment greu pentru cei care n-au mai fost prin puşcărie: hainele vărgate împlinesc condiţia de puşcăriaş, ai devenit altceva decât erai în libertate, iar zeghea de pe tine te umileşte şi te injoseşte: "Ai pierdut! Ai fost învins!"…

Primele zile sunt de acomodare. Ajung într-o celulă în care se mai află alţi şapte deţinuţi. Dintre noii veniţi observ pe unul care fura vaci din satul Doagele şi le vindea undeva la Bacau. E tânăr, chiar pare adolescent, dar foarte vorbăreţ şi volubil. Pare să aibă soluţie pentru orice problemă, se consideră isteţ şi descurcăreţ, va munci pentru a scăpa mai repede, a primit trei ani şi şase luni, dar dacă iese la muncă va fi eliberat după doi ani. În timp ce vorbeşte îşi construieşte o desagă din bucata de pânză primită

ca prosop. Coase de zor şi e optimist. Un bătrân din Huşi comentează încântat la adresa "puştiului": "E isteț băiatul! Îi merge mintea!" Bătrânul a fost în război, are mâna stângă amputată de o schijă, iar ochiul drept e ciuntit şi brăzdat de o cicatrice. Se laudă cu isprăvile lui de la Huşi. A fost contabil la o cooperativă meşteşugărească, a învârtit bani şi a păcălit mulți fraieri, lăsa la poker câteodată chiar un salariu întreg, dar altfel e maestru la cărți. L-au prins fiindcă l-a pârât un invidios, un ageamiu, mămăligă crudă, un nepricopsit. Se uită iar la puşti cu ochiul cel nevătămat şi mai aruncă câte o glumă: despre gagici, despre fraieri, despre istețime, despre viață în general. "Eu am mâncat friptură de fazan şi am băut vin de Iveşti, din ăla care bea Ceauşescu, cel mai bun vin din România!", se laudă ciungul. Ni se dau nişte pliante cu foi bătute la maşina de scris. "Citiți regulamentul! Să nu ziceți că nu ați ştiut!" Încep să citesc regulamentul penitenciarului…

A doua zi un eveniment important are loc: adunarea in club. Cei recent încarcerați vor fi triați şi apoi repartizați pe camere. Clubul este un fel de sală de clasă, cu mese mici şi scaune din lemn. În fața se află un fel de catedră de la care se manifestă important şi autoritar un căpitan în uniformă, locțiitorul comandantului. Îi ia la rând pe cei aflați pe scaune şi îi intreabă despre sănătate. Cei buni de muncă vor ocupa celulele mici şi vor pleca în fiecare dimineață pe fronturile de lucru: la săpat şanțuri, la prăşit, la zidărie. Vor primi câte o porție de mâncare ceva mai mare ca a altora care rămân în camere pe timpul zilei. Criminalii şi frontieriştii sunt considerați periculoşi şi pentru a preîntâmpina orice încercare de evadare vor fi ținuți în camera 32. În aceeaşi cameră 32 vor rămâne şi handicapații. Când îmi vine rândul mi se spune: "Cu tine lucrurile sunt clare: vei sta în camera 32. Eşti frontierist, ai vrut să pleci din țară, deci nu poti ieşi la muncă."

Această cameră 32 este cea mai mare din penitenciar. Paturile sunt suprapuse în trei etaje. În capătul dinspre vest al camerei se află closetul, prevăzut cu mâner de tras apa, având la intrare un format de toc de uşă, dar fără uşă. Se evită în acest fel posibilitatea de a te închide în closet de unul singur. Pe aceeaşi parte a camerei se află un fel de magazie pentru obiectele personale ale deținuților, deasemenea fără uşă,

denumită “cambuză ”. În peretele dinspre nord există o fereastră mare, prevăzută cu gratii din fier. Pe aici te poţi uita spre curtea închisorii şi poţi vedea cadrele, adică acei miliţieni aparţinând Direcţiei Generale a Penitenciarelor, ce vin dimineaţa la lucru. În spaţiul dintre paturi şi cambuză se găseşte o masă pe care se află o cutie cu piese de şah. Pe masă sunt încrustate cele 64 de pătrăţele ale jocului de şah. Alături sunt două scaune mici. Există şi un raft pe peretele dinspre cambuză cu câteva cărţi: una despre geografia Americii, alta despre creşterea albinelor şi mai multe broşuri destinate reeducării celor care au încălcat legea şi acum îşi ispăşesc pedeapsa. La loc de cinste printre aceste broşuri se poate vedea cea referitoare la infracţiunea de trecere frauduloasă a frontierei. Părăsirea patriei este apreciată drept trădare şi gândire iresponsabilă, un fel de naivitate agresivă şi lipsită de orice urmă de patriotism. Numele broşurii este: “Iluzii deşarte”.

Când intru prima dată în această cameră, încerc să -mi găsesc un pat. Este atât de aglomerat încât poţi vedea chiar câte trei într-un pat. Un anume Andrei îşi face milă de mine şi mă invită în patul lui, la ultimul nivel. Este condamnat pentru automutilare, mai precis, şi-a tras un glonte în mâna dreaptă în timp ce era militar în termen pentru a scăpa de armată. Tribunalul militar a considerat că gestul lui a fost cu intenţia de a se automutila şi l-a condamnat la doi ani de închisoare. Are două degete ciuntite, dar este activ şi harnic, munceşte toată ziua la bucătărie unde se prepară hrana pentru toţi deţinuţii. Se fumează mult, camera e plină de fum, aerul e închis şi e mare năduşeală. Suntem patru frontierişti, unul fiind Mereuţă din Bârlad, care la vârsta de 50 de ani a vrut să-şi schimbe viaţa încercând să ajungă la Viena, iar altul e Remus Covaci, un semi-maghiar care a trecut Dunărea înot şi apoi a fost prins de sârbi la Vrsec, undeva în apropierea graniţei. Vladimir Grădinaru este de loc din Botoşani, dar s-a dus la muncă în judeţul Caraş-Severin, la exploatarea de şisturi bituminoase, şi s-a căsătorit cu o fată din partea locului. Are două fiice şi s-a gândit să le facă un viitor mai bun prin plecarea în Occident. Cunoaşte bine graniţa şi locurile cele mai bune de trecut, ştie ce trebuie să spui la interviu la sârbi şi a auzit multe întâmplări de la unii care au fost prinşi şi trimişi în ţară. A trecut fără probleme fâşia, dar tot s-au sesizat grănicerii

şi au tras după el în timp ce alerga pe pământ sârbesc. Un glonte i-a trecut pe lângă ureche. În cele din urmă a ajuns înapoi in România, cu cătuşe la mâini, predat de autoritățile din Iugoslavia. "Oi! Când am văzut iar Romania, când m-au luat în primire procurorii români, parcă s-a rupt ceva în mine. Nu ştiu cum e durerea de inimă, dar pe mine m-a durut inima din cauză că m-au întors în România. Mai bine mă lovea glontele ăla care mi-a trecut pe lângă ureche, fira-ş al dracului cu bafta mea cu tot!"

Criminalii au în general pedepse de 18 ani.

Păsărică, fost jandarm în perioada interbelică, s-a apucat să prepare vinul împreună cu nevastă-sa, a golit o cadă de tescovină folosind o furcă, era beat şi nevastă-sa l-a enervat; a băgat furca în ea şi şi-a continuat treaba, în timp ce ea se zvârcolea şi agoniza fără nici un ajutor de la soț. A murit seara târziu, dar el şi-a văzut de treabă la tescovină.

Preotul Pamfir, destul de tânăr, are ochii mari, fața trasă şi întreg chipul trădează o frământare internă îndelungată şi grea. Şi-a prins nevasta, preoteasa, cu un alt bărbat. Nu şi-a putut stăpâni furia şi gelozia şi a ucis-o cu cuțitul, după mai multe lovituri letale. A primit 18 ani pedeapsă. Nu mănâncă şi nu vorbeşte, priveşte în gol, dar este foarte atent şi politicos cu cei din jur, dându-le chiar sfaturi şi îndemnuri.

Vasile Şahân este din satul Coşeşti, vecin cu satul meu natal, Valea-Oanei. Spune că e nevinovat, dar a fost condamnat pentru că şi-ar fi omorât baba cu cârja. Pedeapsa îi este de 13 ani, dar a făcut recurs şi speră că va scăpa. Este invalid de razboi, îi lipseşte piciorul drept şi se deplasează dintr-un loc în altul sărind într-un picior. Spune că are referințe bune, că îl ajută copiii săi şi că tribunalul va înțelege situația sa şi îl va pune în libertate. "A!... Ai referințe bune?" îl întreabă cu oarecare invidie Vintilă. "Da!... Am fost în război, am luptat, am fost decorat… Am referințe bune." "A!... Nu!" îl întoarce Vintilă. "Tribunalul nu spune aşa! Tribunalul spune că trebuie să respecți legea, chiar dacă eşti veteran de război." Vasile Şahân se desumflă puțin. El credea că dacă a fost pe front va fi scutit de pedeapsă.

Vlad Calinciuc şi-a schimbat viața chiar la nuntă: a băut bine, de bucurie că s-a însurat, apoi i s-a părut că socrul său nu e destul de entuziast şi nu se bucură

îndeajuns. S-a luat de viața lui şi s-a ajuns la bătaie. Socrul şi-a chemat un fiu în ajutor, adică un viitor cumnat al lui Calinciuc, dar s-a trezit orgoliul de bărbat adevărat în trupul lui Vlad, a pus mâna pe cuțit şi a făcut ordine în jur. A tăiat pe cine a prins în cale, pe cumnat l-a lovit mortal. A primit 18 ani pedeapsă. Ascultă contrariat orice dialog, dă impresia că va intra în vorbă şi îşi va exprima un punct de vedere, aşteaptă cu răbdare intervenția oricărui vorbitor, dar până la urmă el nu spune nimic. Vorbeşte uneori despre Crăciun, despre ajunul Crăciunului, despre tăiatul porcilor. Este încântat şi impresionat când se povesteşte despre obiceiurile de iarnă. Pare periculos, dar nu e decât o umbră a fostului mire.

Dorin e tânăr, dar are de ispăşit 12 ani. Abia a terminat armata şi s-a dus acasă, la maică-sa la țară. Nu are tată şi toți ai lui îşi puneau speranțele în el. S-a dus să fure prune din livada asociației. Dacă e asociație, înseamnă că e a tuturor şi oricine poate lua un sac de prune. S-a dus împreună cu maică-sa, ca să-l ajute la căratul prunelor. Când au ieşit din livadă, un grup de tineri amețiți de băutură şi puşi pe scandal s-au apropiat amenințător de Dorin şi de maică-sa având nişte bâte în mâini. Dorin n-a pridídit nicio clipă, a scos cuțitul şi a avertizat: "Care se apropie… îl omor!" Nu prea a fost crezut, fiind destul de mic de statură şi având o față de copil. Când cel mai agresiv din grup s-a apropiat, Dorin l-a lovit scurt şi tare cu cuțitul şi i-a străpuns burta. Grupul s-a răsfirat, dar cel tăiat la burtă a neglijat rana şi a dat în peritonită. A murit după două zile. Oricum, Dorin a făcut recurs la Bucuresti şi speră să i se mai scadă din pedeapsă deoarece a fost în legitimă apărare.

Grupul cel mai numeros îl formează hoții, majoritatea lor fiind recidivişti. Pedepsele lor sunt de 4, 5 sau 6 ani. Gologan este şeful camerei şi are de executat patru ani pentru furt din avutul privat.

Andrei vine seara târziu de la bucătărie. Acolo e atmosferă încinsă, se pregăteşte mâncarea, se transpiră mult din cauza aburilor şi a căldurii. Trebuie să păstrezi curățenia… Mozaicul este spălat frecvent şi şters apoi cu cârpa uscată. Fiecare îşi face baie ori de câte ori e nevoie. Dealtfel sala cu duşuri e în apropiere. Vasile Fieraru e din Galați, a făcut box şi are alură de bărbat solid. El se ocupă de pregătirea

mămăligii: un cazan mare în care fierbe apa şi în care se pune făină de porumb. Când terciul e gata să dea în clocot se adaugă altă cantitate de făină de porumb, se mai lasă să fiarbă apoi se amestecă cu sârg conținutul cazanului, se răsuceşte şi se învârte compoziția în aşa fel încât să devină omogenă şi să nu existe nici un cocoloş de făină. Pasta astfel obținută se lasă să mai fiarbă un timp până se întăreşte. Apoi se opreşte focul şi se lasă mămăliga să se răcească. În cele din urmă este tăiată în calupuri cubice, obținându-se celebrii chirpici. Porția pentru un deținut este un chirpic.

Fieraru şi-a terminat treaba. Este transpirat şi roşu la față. Va merge să facă un duş cu apă rece. Îl vede pe Andrei gol puşcă. Un tinerel, un puşti, o figură feciorelnică, cu pulpele picioarelor rotunde şi roz. Parcă e fată. Un instinct animalic i se iscă şi apoi îl domină în intregime. Tâmplele îi zvâcnesc, inima îi bate tare, mintea i se încețoşează şi nu mai vede nimic altceva decât trupul fraged şi roziu al lui Andrei. Se apropie de el. Andrei se întoarce cu fața spre el şi vrea să zică ceva. Fieraru îl loveşte puternic cu pumnul în piept, doborându-l. Andrei s-a prăvălit pe pardoseală, încearcă să se dezmeticească şi să-şi găsească o poziție mai bună. "Oi! Ori stai să te f... în cur, ori te bat!" spune Fieraru cu glasul gâjâit de dorință turbată. Andrei îl priveşte cu ochii bulbucați, spaima îl paralizează, trupul îi este moale şi neputincios, încearcă să se ridice dar picioarele nu-l ascultă. Priveşte cu ură acest animal din fața lui care l-a umilit îngrozitor, care i-a făcut o asemenea propunere scârboasă. Ura şi mânia i se învârt în cap cu repeziciune. Cum şi-a permis animalul ăsta să-i ceară aşa ceva? Nici nu mai simte durerea din piept provocată de lovitura de baros a lui Fieraru. Zvâcneşte brusc în sus şi o zbugheşte la fugă, strigând din răsputeri: "Ajutor! ", "Ajutor!"

Scena de la bucătărie a ajuns la cunoştința tuturor deținuților. Gardienii îi interzic lui Andrei să mai meargă la bucătărie, dar îl țin în continuare pe Fieraru la cazanul cu mămăligă. Nimeni altcineva nu e în stare să pregatească mămăligă pentru deținuți.

Ajuns în camera 32 Andrei îşi povesteşte pățania. "N-am mai auzit aşa ceva!" mărturiseşte el. "Voi ați mai auzit? " Recidiviştii cu state vechi în puşcărie dau să zâmbească discret. "Ce să auzim?" Ştiu ei multe, au văzut multe şi chiar au făcut

multe. “Ei! Şi ce dacă stăteai să ţi-o bage un pic?” spun ei cu un ton serios şi conciliant. Andrei e contrariat. S-a înroşit la faţă şi s-a blocat, nu poate zice nimic. Priveşte neajutorat în jur şi parcă totul se năruie peste el. Recidiviştii se reculeg în tăcere, cu gravitate. “Ce vremuri!” îşi zic ei amintindu-şi de perioada bună din colonie când aveau şi minori printre ei. Ziua muncă, noaptea bulan. Asta-i viaţa! Trebuia să ştie şi minorii ăia ce înseamnă “bulangiu”. Abia acum începe o dezbatere amplă şi intens argumentată, presărată cu numeroase amintiri. Ceva s-a declanşat în mintea puşcăriaşilor cu vechime, parcă ar vrea să spună că se pricep şi ei la ceva, că nu au trăit degeaba, că au ce povesti. Un fel de mândrie de “bulangiu” se ridică de la Gologan, Cezărică, Roman, Pleşanu şi Rogoz. Povestirile se ţin una după alta, într-o înlănţuire continuă, toate însoţite de comentarii, opinii şi exclamaţii de bravură. Bietul Andrei s-a făcut mic şi stă deoparte, parcă vrând să nici nu existe pentru ceilalţi. Mai are trei luni şi va fi eliberat condiţionat.

În patul lui, Ene se agită, dă din cap într-o parte sau în alta, se ridică în capul oaselor, se întinde înapoi în pat, priveşte la unul, priveşte la altul. În cele din urmă este prins în mijlocul dezbaterii şi pus să se destăinuie. Se află că a fost ademenit de nişte actori din Bucureşti. L-au dus într-un apartament luxos, l-au tratat cu băuturi scumpe. Apoi a cedat! A fost abuzat! Apoi a doua oară, şi a treia oară, până a fost abandonat. A rămas cu obiceiul. Nu se jenează să recunoască că “au profitat” mulţi bărbaţi de el. Relatează cu nonşalanţă scene din trecut. Ştie şi cântece:

“Când stă p... -n cur ca ranga
Poţi cânta ca Gheorghe Zanga?
Când stă p... -n cur ca parul
Poţi cânta ca Dan Spătaru?”

Nici o remuşcare, nici o tresărire de orgoliu, nici un reproş. E cuminte şi natural. Nimic nu-l tulbură şi nu-l impresionează din comentariile celorlalţi. Andrei însă nu scapă de gura lumii. I se propune să facă testul cu conul de hârtie pentru a vedea dacă

e virgin. Poate că a fost totuşi ceva între el şi Fieraru. Cine ştie?... "Ce con de hartie?" izbucneşte Andrei după atâtea insistenţe. Ceilalţi sar să-i explice: "Faci un con de hârtie! Te dezbraci şi stai cu curul în sus. Noi îţi punem conul în cur şi turnăm apă în con. Dacă intră apa… înseamnă că nu eşti virgin!" Andrei dă din colţ în colţ, ar vrea să-i contreze pe aceşti recidivişti dezumanizaţi dar nu ştie cum. Se râde pe înfundate. "Ce dacă stăteai să ţi-o bage un pic?"…

Vintilă se laudă că e cel mai mare puşcăriaş din România. Are cam 50 de ani şi a stat mai toată viaţa prin închisori, începând încă de la vârsta adolescenţei. A cunoscut aproape toate puşcăriile din ţară, a avut scurte perioade de libertate, dar se apuca iar de furat şi era prins şi condamnat. Se ocupa cu predilecţie de obiecte bisericeşti, îndeosebi icoane, dând spargeri în biserici şi mănăstiri. Spune că icoanele bizantine sunt foarte scumpe şi cele mai căutate. A furat şi aur, din locuinţele unor bogaţi, adică "roşeaţă ", în limbajul infractorilor. Adunaţi toţi anii de condamnări, se ajunge la un record naţional în materie de puşcărie. A fost dat ca exemplu negativ în revista Miliţiei, "Pentru patrie". Are teamă că se va face de râs prin necunoaşterea realităţii de "afară ", adică are un complex de inferioritate faţă de deţinuţii cu mai multe cunoştinţe decât el despre viaţa din libertate. Este foarte bun cunoscător al legilor în vigoare şi analizează cu argumente dintre cele mai bune fiecare infracţiune ce apare în discuţie. Nimeni nu-l poate contrazice pe Vintilă în chestiuni juridice. Incisiv şi analitic, cu o bogată experienţă de penitenciar, foarte bun şahist, dar atras de extreme şi superlative, Vintilă ne povesteşte caznele la care a fost supus pe timpul unor anchete. Aflăm cu această ocazie cât de duri şi nemiloşi sunt anchetatorii, cât de uşor poţi să-ţi risipeşti viaţa şi să-ţi pierzi orice speranţă într-un viitor mai bun. Mândria lui de hoţ profesionist e jalnică şi chiar caraghioasă: a făcut numeroase greşeli, multe puerile, perseverând ca un dependent de droguri în patima furtului de icoane şi de aur. Nu s-a ales cu nimic din viaţa lui, caută pricini de ceartă, caută vinovaţi, înjură, blesteamă, ironizează divinitatea şi se crede nedreptăţit. Nu se sinchiseşte de nimeni. Când a venit în inspecţie un general de la Direcţia generală a penitenciarelor, Vintilă s-a apropiat de el, s-a pus în genunchi şi a început să facă cruce,

spunând că nu minte, că i-a furat cineva căciula în iarna trecută şi "să dea Dumnezeu şi Maica Domnului să moară în puşcărie ăla care mi-a furat căciula!..." Generalul se uită la el contrariat, nu ştie ce să zică.

După ce am vizionat la club filmul "Fata fără zestre", Vintilă se dovedeşte un maestru al analizei şi comentariului filmului. Un psiholog adevărat, un cunoscător al celor mai subtile manifestări ale psihicului uman. Nimeni nu-l contrazice, toți îl lasă să vorbească, să-şi expună opiniile şi punctele de vedere. După o săptămână Vintilă cade în obişnuita lui stare de sictir, lehamite şi uneori izbucniri de nervozitate şi înjurături. Avea să aibă ceva mai târziu o încercare de sinucidere.

Şeful de cameră, Gologan, află cu surprindere şi stupoare că va fi înlocuit de Cezărică. Nu poate să creadă că îşi pierde funcția. Nu-l urăşte pe Cezărică, dar nu se poate împăca deloc cu soarta de simplu deținut. Începe să debiteze expresiile şi înjurăturile consacrate din folclorul de puşcărie, culminând cu: "Băga-mi-aş p... în mama!" El e țigan şi acordă importanța cuvenită semnificațiilor de natură sexuală, cunoscând valoarea fiecărui cuvânt din această categorie. Ceilalți țigani din cameră sar ca arşi când aud expresia de năduf şi obidă "Băga-mi-aş p... în mama!" "Măi, Vasile! Măi, Vasile!..." îl apostrofează țiganii cu disperare şi consternare. Vasile însă nu se lasă şi continuă pe acelaşi ton. Apoi: "Ştiu eu ce-o să fac!..." şi se retrage în tăcere, strângând din dinți şi privind în gol cu ochii roşii şi dilatați.

În timpul nopții Vasile Gologan se ridică din pat, se repede la fereastră, sparge sticla şi ia câteva cioburi cu care încearcă să-şi taie burta. Ne trezim cu toții, cei mai agitați sunt țiganii, speriați şi disperați: "Măi, Vasile! Măi, Vasile!" Sunt alertați gardienii care vin înarmați până-n dinți, foarte prevăzători şi încercând să fie diplomați cu Gologan: "Băi, Gologan, sunt ei unii care pierd funcții de miniştri şi nu se mai supără!..." Tăieturile de la burtă sunt superficiale, doar nişte zgârieturi. Pentru tentativă de sinucidere Gologan va fi supus unui tratament psihiatric şi apoi încarcerat pentru 15 zile drept pedeapsă. Desigur, în carceră condițiile de detenție sunt mult mai grele decât cele obişnuite. Vintilă priveşte rezervat spre agitația celor din cameră.

Viorel Catană este bârlădean, a fost condamnat pentru delapidare şi uz de fals la 12 ani de închisoare. A fost în trecutul său sublocotenent de armată. Se adresează agresiv şi obraznic gardianului: “Eu sunt sublocotenent, tu eşti plutonier. În caz de război eu te comand. Îţi arăt eu instrucţie, scot eu untul din tine, îţi arăt eu cine sunt...” Gardianul nu reacţionează la desele interpelări ale lui Catană, tot mai impertinente şi mai batjocoritoare. I se spune să stea cuminte şi să nu mai agreseze verbal vreun gardian, dar el devine mai înfocat şi mai pornit împotriva gardienilor. În cele din urmă va fi băgat la carceră pentru 15 zile.

Răducanu obişnuieşte să ia pastile pentru somn şi pastile pentru tulburări psihice. În mod regulat bate în uşa de fier a camerei pentru a cere tratament de la infirmier. I se aduc câte două pastile în fiecare zi. Adună în total vreo 30 de pastile. Vintilă este interesat de achiziţia lui Răducanu. Intră în vorbă cu el, îl abordează diplomatic şi îl convinge să-i dea cele 30 de pastile. Vintilă vrea să arate ce înseamnă adevărata încercare de sinucidere; se apropie de gardianul care tocmai a intrat în cameră, îi arată pastilele: “Eu nu mai am pentru ce trăi!” zice Vintilă şi înghite toate cele 30 de pastile. Se dă alarma, este anunţat spitalul judeţean din oraş, apare o ambulanţă şi Vintilă este luat şi dus la secţia de reanimare a spitalului însoţit de doi gardieni de pază. Va fi tratat de medici, i se vor face spălături stomacale, va scăpa cu viaţă. După revenirea în penitenciar este băgat la carceră pentru 15 zile.

Csaba Sutto a fost condamnat la 7 ani de închisoare pentru tentativă de omor. Spune că e nevinovat şi că la ieşirea din puşcărie se va duce la cel care l-a reclamat şi îi va scoate ochii: “Îl las cu bastonul alb!” afirmă el pe un ton hotărât, ameninţător şi oarecum feroce. E în stare de aşa ceva. Majoritatea timpului a petrecut-o la carceră. A bătut deţinuţi şi gardieni. “După ce ieşi de la carceră ţi se pare că timpul trece repede la cameră” spune el. Deşi majoritatea deţinuţilor scapă din inchisoare înainte de termen, adică sunt eliberaţi condiţionat, Sutto are şase ani şi jumătate petrecuţi în penitenciar. Va mai sta încă şase luni, adică va ieşi exact la termen. A fost sportiv de performanţă, campion judeţean la lupte libere, chiar şi acum face zilnic exerciţii fizice de întreţinere. Familia îl susţine şi îi aduce, de câte ori are ocazia, pachet cu mâncare

şi vitamine. Este un foarte bun şahist, mai bun chiar decât Vintilă. Vorbeşte engleza şi se gândeşte să treacă fraudulos frontiera pentru a ajunge în străinătate, dupa ce va fi "cumpărat" un comandant de pichet de grăniceri din zona Timişoarei.
Problemele de sănătate mă încearcă deseori şi chiar mă copleşesc. Am dureri frecvente de stomac. Mâncarea e foarte proastă: dimineața o felie subțire de pâine, la prânz un singur fel de mâncare, de obicei cartofi, fasole, orez sau varză, fără pic de carne, iar seara binecunoscutul arpacaş, adică grâu fiert. M-am apucat de fumat. Oricum atmosfera e aproape irespirabilă din cauza fumului de țigară.

Am fost ales să citesc broşurile Direcției Generale a Penitenciarelor ce au menirea de a reeduca infractorii aflați acum în detenție. Sunt prezentate diverse cazuri, de la hoții şi tâlhării până la violuri şi crime, toate comentate de profesionişti ai Miliției. Tonul este de reproş şi învinovățire, un fel de oprobriu ce discriminează total puşcăriaşii, acreditându-se ideea că toți cei aflați în libertate sunt deosebit de corecți şi morali, fără vreo pată, iar actul de justiție s-a înfăptuit cu cea mai mare corectitudine. Nimeni nu crede acest lucru. Toți ştiu că mulți vinovați se află în libertate, iar cei condamnați sunt de multe ori doar victime. "Legile sunt pentru cei mici şi proşti! Cei mari trec peste legi, iar cei isteți se strecoară printre legi!" Citesc de zor, citesc, citesc, citesc. "Legea te apără dacă o cunoşti şi o respecți." Probabil că legile sunt făcute pentru a apăra sistemul comunist şi nimeni nu va vedea în puşcărie vreun demnitar de partid, vreun securist sau măcar un milițian.

Se aduce vorba în direcția lui Nicolae Ceauşescu şi a oamenilor săi din apropiere. "O să plăteşti tu vreodată pentru toate nenorocirile astea!" spune cu năduf şi patimă, aproape cu ură, Nicu, un deținut condamnat la zece ani de închisoare pentru delapidare. Are un picior amputat şi încearcă să se țină tare până la eliberarea din penitenciar.

Atmosfera este de pesimism, nervozitate, intoleranță şi ură. Pe de o parte, pierderea speranței într-un viitor mai bun şi apăsarea aşteptării şi a timpului dilatat, pe de altă parte, tensiunea deseori insuportabilă din camera de penitenciar, cu dese explozii de nervozitate, cu manifestări de neputință şi disperare. Poți răbda chiar 10

ani în închisoare dacă condițiile sunt acceptabile şi ai perspectiva unei vieți bune după eliberare, sau poți suporta un timp scurt în condiții dintre cele mai mizerabile. Din păcate, situația e complet nefavorabilă pentru cei care au de ispăşit cinci, şase, zece sau optsprezece ani: condiții mizerabile şi durată mare a detenției.

Ieşim uneori la plimbător, un loc special amenajat, în formă circulară şi cu un gard înconjurător din piatră de vreo doi metri şi jumătate înălțime. În mijlocul acestui cerc cu diametrul de vreo zece metri se află nişte straturi cu flori. Sunt momentele cele mai bune ale detenției, aici, în plimbător: privim cerul şi soarele, vedem florile, respirăm aer proaspăt, ne mişcăm mai liber decât în camera 32, nervozitatea şi agresivitatea unor deținuți se diminuează foarte mult, aproape că îți vine să speri la ziua de mâine. Sunt prezenți şi cei din camera vecină, printre ei aflându-se şi trei frontierişti. Unul dintre ei povesteşte cum a muncit enorm pentru a trece frontiera: era iarnă, era zăpadă mare, iar grupul lui a pornit-o spre fâşie, în zona Timişoarei către sârbi, înotand prin zăpadă. "Am muncit enorm, băi, am mers aproape 12 ore prin zăpadă, erau şi gagici cu noi, dar s-au ținut bine şi au mers în ritm cu noi, am ajuns la fâşie dar ne-au prins chiar când eram gata să trecem… Am muncit enorm, băi!" spune frontieristul, bucureştean simpatic şi optimist care promite că imediat după eliberare va încerca iar să treacă: "Trecerea frontierei îți iese din cap, dar îți intră în sânge ", mai spune el, iar câțiva dintre cei care-l ascultă dau să izbucnească în râs. Nu prea îndrăznesc să se bucure, ştiu că e greu să treci şi e greu să-i eviți pe sârbi. Mereuță a fost cel mai viteaz dintre frontierişti: şi-a luat rezerve de hrană, îndeosebi ciocolată şi miez de nucă, şi-a luat vitamine şi dinari iugoslavi, a trecut frontiera cu uşurință fiindcă ştia locul cel mai bun, apoi a pornit-o pe jos către Austria. Dormea în fân, în vreo casă părăsită sau în pădure, mergea pe căi lăturalnice şi niciodată pe şosea, se oprea să-şi umple bidonul cu apă, iar uneori îndrăznea să intre în vreun magazin pentru a cumpăra mâncare. Era îmbrăcat în blugi şi cămaşă sport, avea figură de sârb, ştia foarte bine geografia Iugoslaviei, îndeosebi râurile mai mari şi căile ferate, a mers un timp cu trenul marfar şi astfel a ajuns în apropierea graniței cu Austria. Nu ştia că

se află în locul în care se învecinează granițele Austriei şi Ungariei. Din greşeală a trecut pe teritoriul Ungariei, a fost prins de unguri şi predat autorităților din România.

Dănuț e din Ploieşti şi e mulțumit de faptul că va ieşi în curând din puşcărie. Ar mai avea de executat un an de zile, dar e sigur că va fi eliberat condiționat fiindcă a reparat frigiderele penitenciarului. E frigotehnist de meserie, are un picior amputat, dar a făcut rost de piese şi a reparat frigiderele. Are un ton ponderat şi calculat, de elev disciplinat care şi-a făcut temele. Zâmbeşte îngăduitor la ieşirile de nervozitate ale unora din preajma sa, îi consideră băieți buni şi le doreşte să se elibereze cât mai curând. Încearcă un joc de cuvinte cu Cornel, un recidivist care a cunoscut regimul din închisoarea restrictivă de la Galați. E cunoscutul joc "fazan", în care trebuie să formezi un cuvânt ce începe cu ultimele două litere ale altui cuvant ce ți l-a dat adversarul: "pădure", "restaurant". Acesta a fost unul de închidere. "Găleată", "tăieței", alt cuvânt de închidere… În sfârşit, soseşte şi ziua în care comisia de eliberare condiționată, având în frunte un procuror, va hotărî cine pleacă şi cine rămâne. Decizia acestei comisii va fi judecată de tribunal, dar aproape întotdeauna tribunalul aprobă cele prezentate de comisie. Plutonierul Doroftei vine să anunțe: "Pantaze, eliberat condiționat; Predoi, eliberat condiționat; Dobromir Vasile, eliberat condiționat; Ignat Dănuț, amânat şase luni..." etc. Dănuț priveşte consternat spre plutonier; probabil că a glumit. Cum să-l amâne şase luni dacă a reparat frigiderele? Nu se poate aşa ceva! Nu-i vine să creadă. Priveşte nedumerit în jur. Ce fel de oameni sunt ăştia care i-au promis eliberarea? De ce nu s-au ținut de cuvânt? Va face recurs la tribunal! De ce nu i-au aprobat eliberarea condiționată? Ce motiv au avut? Va face recurs! Ba nu!... Va face greva foamei! Da, da! Va face greva foamei, să le arate el procurorilor cine e Ignat Dănuț!

Timp de doua săptămâni Dănuț n-a pus gura pe mâncare, doar a băut apă când îi era sete. A refuzat orice ofertă de la alti deținuți, chiar de la comandantul închisorii care a venit să-l vadă şi să-l întrebe de ce face asta. "Unde ai auzit tu de aşa ceva? Ce vrei să demonstrezi tu cu asta?" Dănuț nici nu vrea să audă de sfaturi şi îndemnuri, va răbda de foame, va sta în greva foamei până va muri. Să le arate el cine e Ignat

Dănuț. "Legea te protejează dacă o cunoşti şi o respecți" strigă el cu mult reproş în glas. "Ce protecție?..." şi începe să țipe şi să acuze şi să se văicărească. "Daca eşti prost, respecți legea!" exclamă el cu patimă şi mare nemulțumire.

Vine şi CI-stul penitenciarului, un fel de securist ce se ocupă de zvonurile, discuțiile şi destăinuirile celor din detenție. Are un ton amabil şi e atent la cuvintele ce le rosteşte. Se arată preocupat de starea deținutului care nu vrea să mănânce, vrea să pară umanist şi înțelegător al situației, îi cere lui Dănuț să se gândească la viața lui şi la familia lui. I se răspunde cu refuz, chiar brutal. CI-stul se simte oarecum ofensat şi pleacă în cele din urmă bombănind că nu a fost înțeles de un deținut recalcitrant şi absurd.

O boală infecțioasă ce afectează stomacul şi burta pătrunde şi în penitenciar. S-a aflat că boala vine de "afară ", că există sute de internați în spitale şi că trebuie să iei antibiotice pentru a te vindeca. Nu se dă nici un antibiotic, fiecare trebuie să reziste cum poate. Vladimir Grădinaru se gândeşte la perspectiva morții, dar se încurajează de unul singur: "Dacă n-am dat în primire în penitenciar la Oradea, n-o să dau în primire tocmai acum!" Iau la cunoştință de faptul că există locuri de detenție aproape ucigaşe, de exemplu, cel din Oradea, folosit îndeosebi pentru frontierişti. Aflu că la Jilava e bine, că nimeni nu moare la Jilava, dar poți muri la Craiova, Oradea, Galați sau Dej. Aflu şi despre comandanți de penitenciare tiranici şi demenți, absurzi şi răi, un fel de torționari fără milă, insensibili la suferință şi chiar la moarte. După părerea lor, puşcăria trebuie să fie o pedeapsă, trebuie să simți că faci puşcărie. Nici un fel de alinare, nici cel mai mic confort, nici măcar tratarea unor boli. "Trebuie să-ți faci pedeapsa. Ai murit…, dute-n p... mă-tii! Ce mă interesează pe mine viața ta?"

Ne revenim cu greu dupa boala ce ne-a lovit în stomac şi în burtă. Dănuț începe să mănânce. Este lacom şi nu se poate stăpâni să nu înfulece mai mult decât s-ar cuveni în starea în care se află. I se face rău, are o criză, se zbate între viață şi moarte, are fața lividă, iar globurile oculare i se răsucesc către în sus. Unii dau pronosticuri: va muri, nu va muri! Nimeni nu se gândeşte să cheme un doctor, sau măcar infirmierul. Parcă ne-am pierdut orice urmă de omenie şi de rațiune. Dănuț va scăpa cu viață, dar

încep poveştile cu greva foamei, care mai de care mai dramatice şi mai ieşite din comun. Vintilă intervine şi relatează un caz deosebit: unul care era închis singur într-o celulă a rezistat timp îndelungat fără mâncare. "Stiți cum?... I-au dat zahăr pe sub uşă." Puneau zahăr pe un ziar şi îl treceau de partea cealaltă a uşii, în celula deținutului. E un fel de poveste, pornită de la o idee, aceea că poți învinge suveranitatea uşii de fier cu un ziar.

Cezărică, noul şef de cameră, îşi etalează şi el cunoştințele. A umblat mult prin țară "ca să cunosc patria". A cunoscut patria prin furturi, tâlhării, înşelăciuni ce le-a înfăptuit începând de la o vârstă fragedă. A cunoscut îndeosebi puşcăriile patriei. E bârlădean, jucător de rugby şi om respectat în mahala. Acum vorbeste despre vis şi semnificațiile viselor. Dacă visezi bomboane înseamnă că vei primi "H"-ul, adică pedeapsa cu moartea. "Unul a visat bomboane şi a doua zi i-au dat haşul. Bomboanele sunt gloanțele. A făcut spume la gură, s-a schimbat la față şi n-a putut să mai vorbească. I-au dat haşul pentru că a visat bomboane." Moartea nu e o pedeapsă chiar atât de mare, mulți încearcă să se sinucidă, dar nu reuşesc. Te poți izbi cu capul de un perete dur până mori, lucru destul de greu şi de dureros. Sau poți să-ți faci un cuțit dintr-o lingură şi să-ți tai venele cu el… Într-un gest de demență mulți se apucă să frece coada lingurii de pardoseala din beton, mereu, mereu, de dimineață până seara. Ce să faci cu cuțitul astfel obținut din coada lingurii? Să te sinucizi! Sau să loveşti pe cineva care te deranjează! Cel mai rău şi mai umilitor lucru este să mori în puşcărie. Măcar să mori undeva într-un spital, "afară". Sau chiar să fii împuşcat la zid de plutonul de execuție după ce ți-au dat haşul.

Încep să-mi fabric un cuțit din coada lingurii. Uneori citesc despre America sau despre creşterea albinelor. Nu credeam că voi ajunge vreodată să fiu atât de lipsit de speranță şi chiar de imaginație. Nu mai văd decât interiorul camerei şi castronul cu arpacaş. Puterile mi-au slăbit, sunt demoralizat, speriat, mereu în alertă când îi văd pe ceilalți imprevizibili şi capabili de orice. Mi-aş dori să mor în somn, dacă nu pretind prea mult. Să adorm seara şi să nu mă mai trezesc niciodată. Cele mai negre gânduri mi se învârt în cap şi mă copleşesc deseori. Am uitat de anii buni din viața mea, am

uitat de copilărie, am uitat de părinți şi de frați, nici măcar nu mă mai plâng, oscilez între tristețe şi disperare. Condiția de puşcăriaş e una josnică şi dezumanizantă. Eşti terfelit, înjosit şi mutilat psihic. Aş vrea să fie război, să merg pe front, să am o armă în mână. Moartea îmi apare deseori în minte, hâdă, amenințătoare, dominatoare şi batjocoritoare. Puținele semne de solidaritate între deținuți se estompează mereu. Sunt ca fiarele, gata să sfâşie pe oricine dacă li se iveşte ocazia. Nu prea avem ce împărți decât "balastul" din castroane şi țigările fără filtru. Viața e scumpă când e bogată şi fericită. Să-mi dea haşul!... N-au decât!

Mai este şi cretinul acela de Ceauşescu cu toată liota lui de activişti de partid şi de securişti. Cine poate rezista în condițiile acestea? Cine poate rămâne om în condițiile acestea?...

Mihai Fotache e inginer. A fost condamnat pentru abandon familial, mai precis, nu a plătit "pensia alimentară " pentru copilul aflat în întreținerea fostei lui soții. Nu ştiu cum a ajuns în camera 32. Mereuță îl abordează cu tact şi maturitate. "Dacă speli pe jos, de trei ori pe zi, dimineața, la prânz şi seara, vei primi biscuiții. Nu trebuie să ai rețineri… că eşti inginer şi că trebuie să speli pe jos! Asta-i situația!" Fiecare deținut are dreptul la un biscuit pe zi. Suntem aproape cincizeci în cameră, deci fericitul inginer Mihai Fotache va lua cincizeci de biscuiți în fiecare zi. Se învoieşte şi îşi face datoria cu sârg. Discut uneori cu el şi constat că mai are ceva suflet şi ceva omenie în el. Probabil pentru că e nou venit şi nu a cunoscut încă adevărata viață de puşcăriaş. "Aceştia sunt dezumanizați!... Copii ai puşcăriei, recidivişti înrăiți" spune el despre cei mai răi deținuți.

Aurel Balica e din Odobeşti. Are aproape 60 de ani, dar nu s-a lăsat de obiceiul de a fura. Cam toată viața şi-a petrecut-o în puşcărie, are atâtea de povestit încât ai putea scrie un roman despre întâmplările lui. A fost în cam toate închisorile din România, a prins vremuri bune, ştie ce-i viața pentru că el s-a descurcat şi "înăuntru" şi "afară ". Atunci erau adevărații pârnăiaşi, nu ca ăştia de azi… La fiecare vorbă rostită de vreunul din cameră găseşte o referire în trecutul său. Apoi se apucă să povestească pe îndelete. Când ieşim la plimbător evită să se uite la bastonul

gardianului, sau are o tresărire de amintire tulbure dacă cumva vede bastonul. Ultima dată când a furat a fost bătut de anchetatori cu bastonul până s-a scăpat pe el. Asemenea bătaie n-a mai luat în tot trecutul său de puşcăriaş recidivist. Dealtfel, cuvântul "recidivist" este apreciat ca un titlu, ca un grad superior, precum un sergent în armată faţă de soldaţii abia veniţi. Există chiar un fel de mândrie în legatură cu acest cuvânt. "Recidivist!" Adică unul care a trecut baremul, care s-a calificat pentru o etapă superioară. "Ştii cum se fură un costum de haine într-un magazin?" întreabă el pe un ton superior, adresându-se tuturor, dar văzând în faţa lui un singur interlocutor. Fără să aştepte răspunsul, el explică didactic: "Iei un geamantan, unul gol, care se deschide uşor. Te duci cu geamantanul şi ceri un costum ca să-l probezi. Iei costumul, te uiţi la vânzătoare şi când nu e atentă deschizi geamantanul şi dai drumul costumului în geamantan. Apoi iei alt costum şi îl ţii în mână, ca să creadă vânzătoarea că e acelaşi pe care ţi l-a dat ea." Unii îl privesc cu atenţie şi încearcă să reţină pontul. Dacă tot au ajuns aici, măcar să înveţe ceva.

Vasile Roman a avut cam acelaşi destin şi aceeaşi viaţă ca Aurel Balica. Nu prea vorbeşte, dar constată că "ăia cinci ani i-am facut complet aiurea… nici nu ştiu pentru ce i-am făcut", referindu-se desigur la o condamnare de cinci ani.

Se discută acum despre pedepse, despre cumul, despre "cozi" şi despre contopiri. Se vorbeşte de zor despre miliţieni, procurori şi judecători, despre anchete. "La judecătorie mai minţi, dar la miliţie nu poţi minţi", este o vorbă din folclorul urmăririlor penale.

Mircea Brateş e din Bacău şi a fost condamnat pentru braconaj. Povesteşte despre anchetarea sa: "Când m-am dus la Miliţie m-au luat ăia în primire de cum am ajuns: <Ai venit?> mi-au zis râzând. <Vă dau de treabă că văd că nu prea aveţi.> <Măi, tu nu ştii unde-ai intrat!> <Să intru? La Miliţie, unde să intru?> Când au văzut că mă ţin tare, s-au mai domolit şi ei..."

Mircea Brateş a aranjat cu cineva de la bucătărie să-i dea o porţie dublă la prânz. Unul din cameră însă l-a pârât şi Brateş şi-a pierdut privilegiul. "Băga-mi-aş p... în

inima lui ăla care are grija mea şi m-a pârât!" spune el ridicând tonul şi arătându-şi dispoziția de scandal.

Începe campionatul camerei la şah. Serafim Ipate are o foaie de hârtie şi un creion mic, de vreo trei centimetri lungime, legat cu o ață de gulerul zeghei. El va ține evidența meciurilor. Cei mai tari sunt Vintilă, Sutto şi Gologan. Se joacă sistem cupă. Voi ajunge în semifinale fără cei trei aşi, care au pierdut în meciurile anterioare. Joc semifinala cu Aurel Balica. Se aruncă cu aplomb în luptă cu intenția de a reuşi cât mai repede să-mi dea mat. Îi capturez un turn, apoi continui prudent şi păstrez avantajul obținut. Se oftică teribil, încearcă să mă păcălească, chiar să mă intimideze, dar nu mai poate face nimic. Câştig partida cu Balica şi ajung în finală cu Cezărică. Nu-i vine să creadă că am ajuns în finală. El avea impresia că eu sunt un fel de debil cuminte şi umil, nu-şi închipuia că ştiu şah. Mă ambiționez să-i dau o replică bună lui Cezărică. Sunt atent şi depun tot efortul de care sunt în stare pentru a juca bine. Aştept greşelile adversarului care vin inevitabil. Am un moment de inspirație şi mut un cal care "prinde" trei piese grele: regele, dama şi un turn. Câştig apoi fără probleme şi devin campionul camerei 32. Acest atu moral nu e lipsit de importanță: sunt privit cu oarecare respect de ceilalți, primesc un pat "la parter" în care voi sta de unul singur, cineva îmi face cadou o țigară, iar frontieristul Vladimir Grădinaru mă laudă cu entuziasm. "Frontieriştii sunt cei mai buni!" declară el spre invidia multora din cameră.

Între timp Cornel îşi dă toată silința să obțină mâncare din pachetul lui Adam, pachet primit de curând de la familie. Îi intră în grații, îi promite că îi va da jumătate din pachet cand va primi şi el, îl păcăleşte şi îl convinge să-i dea salam şi conserve de peşte. Acest Adam a fost blestemat de mulți dintre cei aflați în arestul Miliției din Barlad, fiind turnătorul arestului. Unii vor să se răzbune pe el, după ce vor scăpa din puşcărie, sau chiar aici, "înăuntru". Adam e vigilent şi are privilegiul de a vorbi cu comandantul penitenciarului de două ori pe lună. Cine ştie ce-i spune comandantului? Dacă e turnător de meserie, poate să spună orice! Trebuie să fii atent când vorbeşti, ca să nu te audă Adam.

49

Medicul penitenciarului e o domnişoară locotenent. E nefiresc locul ei aici. Pare o zână printre căpcăuni, o sfântă în grota cu diavoli, o rază de soare într-un beci întunecos, femeia care schimbă lumea şi dă speranță condamnaților. Are câteva apariții, intră în cameră pentru a ne întreba de sănătate şi despre condițiile de trai. Încerc să refac legătura cu exteriorul închisorii prin intermediul domnişoarei doctor. Imaginația mi se desfăşoară cu dificultate, amintirile idilice şi scenele minunate din trecutul meu sunt mai sărace ca oricând şi lipsite de farmecul de altădată. Cineva parcă vrea să mă desprindă de romantismul anilor mei de adolescență, să-mi reteze pornirile afective şi dorința de a mă apropia de o femeie cu cele mai nobile sentimente. Lumea mea fericită ar fi trebuit să aibă în mijloc o femeie, una pe care s-o iubesc şi care să mă iubească. Cuvântul magic, dragoste, este neapărat în legătură cu femeile.

A plecat… Speranțele mi se surpă ca un castel de nisip. Tot mirajul şi toată lumina din jurul ei s-au risipit. Se discută despre sex, iar Sutto completează cu înțelepciune tematica sexuală: când femeia e pe ciclu, treci pe sex anal. Care vasăzică, nu pierzi nici o zi, nici măcar atunci când femeia e în indispoziție pentru sex. Încep să fac distincție între oameni şi animale, caut diferențe şi asemănări, mă gândesc la Darwin şi la teoria evoluționistă, nu am nicio legătură cu Dumnezeu, sunt un ateu nenorocit. Toate mi se învârt în minte cu repeziciune şi nu ştiu unde să mă opresc.

Vladimir Grădinaru stă într-un pat de la ultimul nivel. Se uită pe fereastră către pavilionul femeilor, care e iluminat astfel încât se observă unele mişcări. Priveşte insistent, caută cu privirea… Se gândeşte la nevasta lui, singură şi neajutorată. "Când mă duc acasă...", şi îşi face planuri de viitor.

Cornel constată că "afară" sunt mulți săraci care nu au ce mânca, ba mai merg şi la muncă, inclusiv duminica. "Să am eu atâția bani câți amărâți sunt care nu au fasolea asta de mâncare!" Adică sunt destui cei care nici măcar fiertură de fasole nu au la prânz, ca deținuții. De ce o fi atât de rău in România?…

Mereuță vorbeşte mereu despre decret de grațiere. "Sunt prea mulți în puşcării. Trebuie să dea decret!"

50

Într-o seară de octombrie aud pe cineva strigând pe hol din toate puterile "S-a dat decret! Oi, s-a dat decret! S-a dat decret!" Aleargă de la o uşă la alta, bate cu putere şi strigă să audă toţi: "S-a dat decret! S-a dat decret!"

